

Bir Yerel Çevre Örgütü Olarak Medyada Büyük Menderes İnisyatifi

İzzettin Beştaş¹

Dünya dönüyorsa hâlâ, güzel insanların hatırına dönüyor.

Ve güneş kızarıp battığı halde, güzel insanların hatırı için sapsarı doğuyor. *

Özet

İnsanoğlunun doğayla mücadelesi başlangıçta varoluşsal nedenlere dayalı, avcılık ve toplayıcılık süreciyle ilintili görece eşit bir ilişki biçiminde iken, daha sonra önce tarım devrimi ve sonrasında daha kapsamlı sanayi devrimi süreciyle doğanın yağma ve talanı neticelendi. Hızla artan nüfusun ihtiyaçları bir yana doymak bilmeyen kar hırsı klasik liberalizm anlayışından öte neoliberal politikaların kamu yararını hiçe sayan ve devlet denetimini özel sektörün çıkarları doğrultusunda zayıflatan anlayış beraberinde büyük bir yıkıma yol açmıştır. Bu ekolojik yıkıma rıza göstermeyen ve görece çevre bilincine sahip pek çok gönüllü “**bir şey yapmalı**” refleksiyle arayış içerisine girmişlerdir. Çeşitli siyasi parti, sendika ve derneklerde tanışan görüşen bazı gönüllülerin ön ayak olmasıyla dünyada olduğu gibi Türkiye’de de çok sayıda çevre örgütü ve platformu ortaya çıktı. Bunlardan birisi de Büyük Menderes İnisyatifi’dir. Büyük Menderes inisiyatifi ya da kısa adıyla BMİ2018’den itibaren özelde Ege bölgesindeki, genelde tüm ülkedensuz para hırsıyla dere, akarsu, ırmak, nehir, göl, deniz, dağ, orman, yayla vd. her türlü coğrafik alanapervasızca göz dikenlere karşı, bir sivil toplum oluşumu (STK) olarak, halkı ekolojik mücadeleye katmak için her türlü siyasi-hukuki mücadeleyi sürdürmektedir.

Bu araştırmada ekolojik bilinç ve çevre duyarlılığılaküçük bir gönüllü grubun bir araya gelerek oluşturduğu Büyük Menderes İnisyatifinin (BMİ)temiz ve yaşanılabilir bir çevre için yürüttükleri mücadele ve faaliyetinmedyadaki yansımaları üzerinde duruldu...

1 Öğretim Görevlisi, Pamukkale Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Tarih Bölümü, Denizli/Türkiye, ibestas@pau.edu.tr, Orcid: 0000-0002-4659-4938

1.GİRİŞ

Gelişmiş ülkelerde doğası gereği gelişen sivil toplum anlayışı ve buna paralel ekolojik çevre bilinci buralarda ekolojik çevre tahribatını frenlerken ya da mücbir sebeplerle yapılan projelerin zararlarını minimize ederken, Türkiye gibi az gelişmiş ülkelerde hiçbir usul ve kaideye uyulmadan hatta düzenlenen ÇED raporlarına rağmen, siyasi gücü arkalarına alan büyük şirketler keyfi faaliyetlerini sürdürmektedirler. Çevresel felaketler devlet aygıtı ve onu siyasi iktidarına rağmen yaşanan şeyler değildir. Sanayi tesisi kurmak için arsa tesisinden, maden ve taş ocakları açmak için tarım ve orman arazilerinin talan edilmesi, kıyılarda rant amacıyla otel, beach, tatil siteleri yapmak hep devletin bilgisi ve onayıyla yapılan işlerdendir. Bu durum, artık bir algıdan öte bir olgusal gerçekliktir. Çoğu iktidarla iş tutan çeşitli sektörlerde holding sahibi kimseler aynı sektöre hitap eden-denetleyen kamu bakanlıklarına atanmaları artık vak-i adiyeden iş oldu. Kamu yararına ve devlet usul kaidelerine aykırı böylesi tutumlar neoliberalizmin periferideki keyfi ve pervasız yeni tercihleri olsa gerek.Ez cümle özel hastane sahibini Sağlık Bakanlığına, Otel zinciri sahibini Turizm bakanlığına bilmem özel okullar sahibini Millî Eğitim Bakanlığı koltuğuna oturtmak hep aynı anlayışın tezahürüdür. Malum, neoliberalizmin ana kurallarından birisi; devletin özel şirketlerin çıkarlarına yönelik reorganizasyonuydu. Yaşadıklarımız aslında tam da budur. Buna rağmen bir Ticaret eski bakanının başında bulunduğu bakanlığa aile şirketinden Covid pandemisi döneminde fahiş fiyata dezenfektan satma gibi absürt ve etik dışı işlere yeltenmesi neoliberalizme sığar mı tartışılır!

<https://www.indyturk.com/node/350001/siyaset/kendi-bakanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1na-dezenfektan-satan-eski-bakan-pekan%C4%B1n-%C5%9Firketi-devletten-destek> Erişim tarihi:18.07.2023)

1980 Eylül darbesiyle büyük bir yıkım yaşayan Türkiye Solu yeni baskıcı konsept gereği; eski devrim ütopyasından vazgeçse de ülke doğasının yağmalanmasına yine de seyirci kalmamıştır. Türkiye özelinde genel itibariyle diğer sağ-muhafazakâr kesime göre dünyayla daha bütünleşik olan ve bilinç düzeyi de görece daha ileri düzeyde olan eski tüfek sol ağabeyler muhalif geleneklerinin motivasyonu 1980lerin darbe konseptinde ilk itirazlarını sergilemişlerdir. Rejime tehdit algısında “devrim” gibi maksimal talepler karşın oldukça hafif kalan çevreci direniş ilk anda devlet kanadında da büyük bir reaksiyona yol açmadı.

Siyasi mücadeleler gibi çevresel mücadeleler de esasında sol mücadelenin bir parçasıdır. Batıda burjuvazinin doğuşu ve yükselişiyile insan ve çevre ilişkisi kamu yararına daha geniş kitlelerce sahiplenirken, Türkiye gibi sanayi

devrimini es geçmiş ve demokrasi geleneği henüz emekleme evresindeki ülkelerde yakın zamandaki cılız liberal az sayıda insanı saymazsak tamamen sola dair bir eylemliğin parçası oldu. Devleti kutsayan ve ulu'lemre itaati bir tür vazife gören sağ muhafazakâr kesimler ne yazık ki, felaket kapılarına gelmeyinceye kadar olan bitene seyirci kaldılar. Ancak suyunu içtikleri, içinde yüzdükleri binlerce yıl akan derelerinin kurumması ve sanayi atıklarıyla içinde yaşam emaresi kalmayacak kadar kirletilmesi ya da linyit gibi çağdışı bir maden için bile, bağ-bahçe, mera ve nefes aldıkları ormanlarının yağmalanması karşısında köylüler alaylı aktivistler oldular.

(<https://www.pahssc.org.tr/haber/499/5-haziran-dunya-cevre-gunu-2021-06-05> Erişim tarihi:18.07.2023)

Çevresel yağmanın meydana getirdiği olaylar hani “izahlı olmayan işlerin mizahı olur” türden manidar sonuçlara yol açabilmektedir. Bu tür bir kara mizah örneği Büyük Menderes İnisyatifinin faaliyet alanı içerisinde olan Denizli ili Honaz ilçesi Aşağıdağdere köyünde defalarca yaşandı.

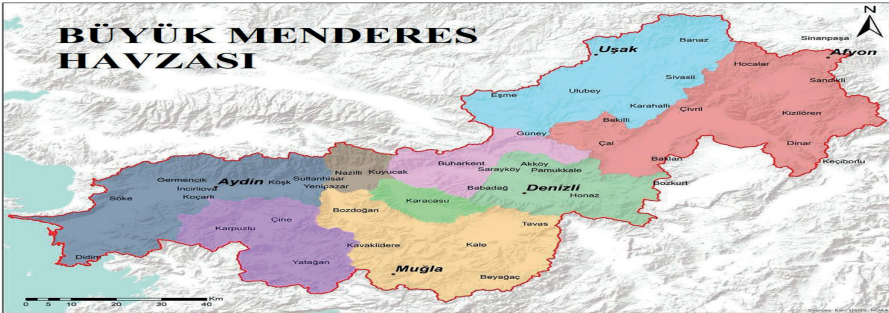
Aşağıdağdere Mahallesi Muhtarı Murat Efe, kaya parçalarının sürekli olarak mahallelerine düştüğünü kaydederek, “Dağda bulunan taş ocağı patlatma yapıyor. Dağın rakımı yüksek olduğu için patlamanın ardından yuvarlanmaya başlayan kayalar mahallemize kadar geliyor. En sonunda evimize kadar geldi. Ali Sarıtaş abimizin evine düşen kaya parçasını görüyorsunuz. Mahalle olarak hepimiz şikayetçiyiz. Jandarma olay yerine gelerek tutanaklarını tuttu. Bu ev mahallelinin değil de valinin belediye başkanının evi olsaydı acaba ne yaparlardı? Ya bu gelen kaya parçası bir vatandaşımızın canına malolsaydı ne olacaktı? İnsan hayatı bu kadar ucuz olmamalı”dedi.

(<https://www.haberturk.com/gundem/haber/1233780-denizli-honazda-baslarina-tas-yagan-koyluler-isyan-etti> Erişim tarihi: 18.07.2023)

1980lerde ortaya çıkan ilk çevreci direnişler 2000lerde tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de daha kurumsal, daha örgütlü bir çerçeveye oturmuştur. Bunda digital internet teknolojilerinin payı yadsınmaz.

Büyük Menderes Havzası dediğimiz Türkiye’nin yüzölçümünün yaklaşık %3,3’ünü kaplayan nehir havzası bölgesinin toplam alanı, 26.361 km²’dir (kıyı suları hariç 26.018 km²). İmar Planı’nda belirtildiği şekilde nehir havzası bölgesinde 10 alt havza bulunmaktadır. Alt Havzalar Kod Adı Yüzölçümü (km²) Kod Adı Yüzölçümü (km²) 07-1 Banaz Çayı Havzası 4.278 07-6 Nazilli Kuyucak Havzası 642 07-2 Küfi Çayı Havzası 5.435 07-7 Dandalas Havzası 726 07-3 Adıgüzel Barajı 84 07-8 Akçay Havzası 4.220 07-4 Buldan Buharkent Havzası 1.817 07-9 Çine Alt Havzası 2.902 07-5 Çürüksu Havzası 2.105. Aydın Söke Havzası 3.810. <https://www.tarimorman.gov.tr/SYGM/Belgeler/NHYP%20DEN%C4%B0Z/B%C3%9CY%C3%9CK%20MENDERES%20NEH%C4%B0R%20HAVZASI%20Y%C3%96NET%C4%B0M%20PLANI.pdf> Erişim tarihi:14.06.2023)

<https://twitter.com/MarufAras/status/1099164122011324417/photo/1> Erişim tarihi: 14.06.2023)

Afyon, Aydın, Denizli ve Muğla illerini içine alan ve ülkemizdeki 25 akarsu havzasından biri olan Büyük Menderes Havzası, bölge için önemli bir su kaynağı. Büyük Menderes Nehri Afyon'un Dinar İlçesi'nden doğar; Uşak, Denizli ve Aydın illerinden geçerek Ege Denizi'nden dökülür. Büklüm büklüm çizdiği yol üzerinde pek çok medeniyete ev sahipliği yapan Büyük Menderes Havzası, taşıdığı alüvyonlarla bugün en verimli tarım arazilerine sahip. (https://www.wwf.org.tr/ne_yapiyoruz/doga_koruma/doal_alanlar/buyuk_menderes_havzasi/ Erişim tarihi: 14.06.2023) Tarih boyunca Büyük Menderes nehrinin bereketli topraklarında pek çok uygarlık doğdu ve günümüze büyük tarihi miras bıraktılar. Halihazırda yaklaşık 3 milyon civarında insanın bu bölgede yaşadığı tahmin edilmektedir. Tarım ve sanayinin yanı sıra turizm bölgenin önemli gelir kaynakları arasında yer almaktadır.

(<https://twitter.com/nazanbekiroglu/status/449659478548676608> Erişim tarihi: 17.07.2023)

Böylesine stratejik bir bölgede Jeotermal santraller, usulüne göre çalışmayan fabrikaların nehre akıtılan kimyasal atıkları, maden arama bahanesiyle yağmalanan ormanlık alanlar, küçük dereler üzerine dahi yapılan HESler, yanlış sulama ve kuraklık sadece havzada yaşayan insanları değil, aynı zamanda binlerce canlı türünün yaşamını da ciddi bir şekilde tehdit etmektedir. Başka bir deyişle bozulan ekosistem yüzünden canlı habitat giderek yaşanmaz hale gelmektedir. Büyük Menderes nehri Uşak, Afyon, Denizli ve Aydın ilinin sanayi atıklarıyla kirletilirken, çevresindeki ormanlık ve kırsal alanlar da usulüne uygun olmayan jeotermal Enerji Santralleri ve maden arama bahanesiyle (JES) tarımsal ve ormanlık alanlar yağmalanıyor. Kamu adına kamu gücünü elinde bulunduran hükümetin tüm bu olanlara kayıtsız kalması karşısında çoğu gönüllü memleket ve doğa aşığı insanların direnişim mücadelesi takdire şayandır. Çevreye ve doğaya duyarlılık insani bir tutumun yanında anayasal bir vatandaşlık görevidir de... Örneğin 1982 Anayasasının “vatandaşlık ödevi” başlığı altındaki 56.maddesinde “Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek devletin ve vatandaşların ödevidir” denilerek bir anlamda vatandaşlar çevre sağlığını koruma alanında kamu hizmetine bir katılımcı kılınmışlardır. (Ün, 2020) Devlet bu anayasal görevini ihmal ettiği içindir ki, çeşitli Sivil Toplum Kuruluşları (STKler) bu boşluğu doldurma görevini üstlenmişlerdir. Neoliberal politikaların halkı çokuluslu şirketlerin insafına terk ettiği günümüzde hem dünyada hem de gelişmiş ülkelerdeki kadar olmasa da Türkiye’de hükümet dışı STK’ler giderek güçlenmektedir. Çeşitli faaliyetler içerisinde gördüğümüz STK’leri adeta var eden faktörler aktiviteleridir. Aktivitesi olmayan STK’nın taban

bulması ve doğal olarak da yasaması mümkün değildir. STK'ları yasatan aktiviteleri; halk sağlığı ve eğitimi aktiviteleri, sağlık krizlerini ortaya çıkarma, ortak sosyal problemler, çevre olayları, ekonomik değişkenler, gelişme ve ilerleme çalışmaları, kadın sorunları şeklinde gruplandırılabilir. (Talas, 2011) İdealist birtakım insanların gönüllülük esaslı dayanışma içerisinde bir şeyleri birlikte başarma amacıyla bir araya geldikleri STK'lar küreselleşen dünyamızın parlayan yıldızları gibidirler. Dijital çağın medya teknolojilerinin de sunduğu kolaylıkla toplumu yönlendirme gücünün giderek artması bu kuruluşları hükümetlerin ilgisine mazhar kılmıştır. Doğası gereği hükümet dışı örgütler olarak ortaya çıkan STK'ların etkisi arttıkça kendi tekeli otoritesine karşı tehlikeli bulan hükümetler sendikacılık tarihinde gördüğümüz "Sarı Sendikalar"ın benzerlerini maalesef maddi ve siyasi destekle alan açarak adeta Sarı STK'lar kurma cihetine gittiği artık gizlenemeyecek kadar aşıkâr hale gelmiştir. Oysa Sivil Toplum dediğimiz olgu, devlete ve onun hükümetine olan mesafeye tanımlanmaktadır. Resmileşen her şey gibi, örtük resmi STK'lar de sahiciliğini yitirmektedir. Oysa Günümüz sivil toplum tartışmalarında özerklik (otonomi) sivilliğin vazgeçilmez unsuru olarak ön plana çıkmaktadır. Sosyal gruplarda özerkliğin birinci koşulu, varlığını başkasının desteğine bağlı olarak görmemektir. Kendi kendini finansa edebilen, yaşamak için başkasının desteğine, onayına ihtiyaç duymayan kuruluşlar özerk olabilir. Sosyal gruplar özerk olduğu anda devlet ya da resmi otoriteyi eleştirebilir veya etkileyebilir. (Yıldız, 2007)

2. YÖNTEM

Bu çalışmayı oluşturan temel veriler; Büyük Menderes İnisyatifi Gönüllülerinden Prof. Dr. Ufuk Yağcı, Halk Sağlığı Uzmanı Prof. Dr. Mehmet Zencir, BMİ gönüllülerine verdiği eğitim ve rehberliğiyle Gazeteci Yaşar Tok, Veteriner Hekim Mustafa Çallica, Ayşe Hazer, ve İş İnsanı Ahmet Ergun'un süreçle ilgili sözlü ve yazılı paylaşımlarından yararlanıldı. Bu bağlamda kendilerine teşekkürü borç bilirim. Bunun dışında çevreci faaliyetlerle ilgili dergi park üzerinden çeşitli makaleler incelendi. BMİ'nin etkinlikleriyle ilgili yazılı, görsel ve sosyal medyadaki veriler tarandı ve alıntılandı.

3. DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE ÖNEMLİ ÇEVRE ÖRGÜTLERİ

Dünyadaki Başlıca Çevre Sivil Toplum Örgütleri ve Kuruluşları

Dünyadaki ünlü çevre koruma kuruluşları, yaptıkları eylemler ve engelledikleri doğa katliamlarıyla hem basında hem de toplumda kendine yer bulmayı başarır. Özellikle fosil yakıtların azaltılması, küresel ısıtma ve

kaçak avcılık gibi konulara karşı uluslararası alanda çalışan çevre örgütlerinin önemi büyüktür.

<https://www.dunyaatlası.com/dunyadaki-baslica-cevre-sivil-toplum-orgutleri-ve-kuruluslari/> Erişim tarihi: 19.06.2023)

Dünyadaki Başlıca Çevre Sivil Toplum Örgütleri ve Kuruluşları

Uluslararası ve yerel çevre örgütleri; çevre sorunlarını önlemeye yönelik toplumu bildiren, kamuoyu oluşturan ve yöneticilere yol gösteren çalışmalar yapar ve destekledikleri çevre projeleri ile çevre sorunlarını önlemeye destek olur.

Başlıca uluslararası çevre örgütleri şunlardır:

Uluslararası Doğayı Koruma Birliği (IUCN)

Kuruluş Tarihi: 1948

Dünya çapında biyolojik çeşitliliğin korunması için çalışan çevre örgütüdür. Bununla birlikte gıda güvenliği, küresel iklim değişimi ve sürdürülebilir kalkınma konularında çalışmalar yapar. Kuruluş, yayınladığı Kırmızı Liste ile nesli tükenmekte olan türlere dikkat çeker.

Doğal Hayatı Koruma Vakfı (WWF)

Kuruluş Tarihi: 1961

Kuruluşun amacı; dünyanın doğal dengesini korumak ve insanın doğa ile uyumlu yaşamasını sağlamaktır. Kuruluş; biyoçeşitliliği korumayı, yenilenebilir kaynak kullanımını ve tasarruf sağlamayı teşvik edici çalışmalar yapar.

Greenpeace

Kuruluş Tarihi: 1971

Amacı; dünyada yaşamın devamını sağlayan ekolojik ortamı desteklemektir. Bu amaçla biyolojik çeşitliliği korumak; su, toprak ve hava kirliliğini önlemek ve barışı desteklemek için çalışmalar yapar.

Birleşmiş Milletler Çevre Programı (BMÇP) – (UNEP)

Kuruluş Tarihi: 1972

Çevrenin korunması ve çevre sorunlarının önlenmesi amacıyla uluslararası iş birliği yapmak için kurulmuştur. Uluslararası çevre sözleşmeleri ve protokoller ile çölleşme, küresel iklim değişikliği gibi çevre sorunlarının çözümüyle ilgili çalışmalar yapar.

Avrupa Çevre Ajansı (APA)

Kuruluş Tarihi: 1990

Avrupa Birliği kurumu olan Avrupa Çevre Ajansı, üye ülkelerde çevre politikaları geliştirmek, kamuoyunu çevre sorunları konusunda bilgilendirmek ve sürdürülebilir kalkınmayı desteklemek için çalışmalar yapar.

Türkiye’de Çevreci Örgütler

Türkiye’de çevre sorunları konusunda resmî kurumlar içinde Çevre ve Orman Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı ile belediyeler faaliyet gösterir. Bununla birlikte ülkemizde çevre koruma bilincinin sağlanmasına katkıda bulunan ve çevre sorunlarını önleyici çalışmalar yapan bazı sivil toplum kuruluşları arasında; Türkiye Erozyonla Mücadele, Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı (TEMA), Türkiye Çevre Eğitim Vakfı (TÜRÇEV), Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı (ÇEKÜL), Doğal Hayatı Koruma Derneği (DHKD) ve Deniz Temiz Derneği (TURMEPA), BuğdayEkolojik Yaşamı Destekleme Derneği, Türkiye Tabiatını Koruma Derneği, Çevre Koruma ve Ambalaj Atıklarını Değerlendirme Vakfı (ÇEVKO) sayılabilir.

<https://www.plumemag.com/dunyadaki-en-onemli-cevre-orgutleri/>
Erişim tarihi:19.06.2023)

Ege Bölgesinde Çevreci Örgütler

Ege Bölgesi'ndeki çevreci kuruluşların büyük çoğunluğu (%89'u) 2000 yılından sonra kurulmuştur. İlk olarak Türkiye'nin geç sanayileşen bir ülke olması nedeniyle bölgedeki çevre bilinci geç oluşmuştur. İkinci olarak teknolojik gelişmeler ile sosyal medya, çevreci platform kurulmasını kolaylaştırmıştır. Son olarak bu dönemde hızlanan neoliberal politikalar çevreyi tahrip etmiş ve bu sebeple çevreci karşı koyuşlar artmıştır. (Can-Gönenç, 2022) Büyük menderes İnisyatifinin kuruluşundan sonra Büyük menderes Havzasındaki 4 kent Afyon/Dinar, Aydın, Denizli ve Uşak'taki çevreci aktivistleri havzanın bozulan ekosisteminin iyileştirilmesi ve daha da bozulmaması için büyük bir çaba içerisinde oldukları gözlenmektedir.

4. BÜYÜK MENDERES İNİSİYATİFİ (BMİ)

1940'lardan itibaren gelişen neoliberal politikalar sonucu klasik liberalizmin "bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler" retoriği yeni dönemde adeta "bırakınız girsinler, bırakınız yıksınlar" a dönüştü. Gelişmiş ülkelerde hızlı nüfus artışı, ekonomik büyüme ve sanayileşmedeki devasa genişleme küresel ısınma, denizler ve göllerin kirletilmesi, hava kirliliği gibi sorunlara yol açarken, gelişmekte olan toplumlarda bakir doğanın kontrolsüzce tahrip edilmesi öncelikli sorunlar arasında yer almaktadır. (Nair, 2018) Türkiye'yi de gelişmekte olan ülkeler kategorisine soktuğumuzda ne yazık ki, çevre talanının hoyratça yapıldığı ülkelerden birisi olduğunu görüyoruz. Bu sadece araştırmamızın konusu olan Büyük Menderes Havzası'nda karşılaştığımız bir durum da değildir. Aksine Anadolu'nun her yeri HES, JES, RES, maden arama, yeni konut alanları üretme, yol açma, sanayi tesisleri kurma vs. sebeplerle birtakım şahıslar ve şirketlerce tarumar edilmektedir. Böylesi bir ortamda 2018 yılında Denizli'de çevreye duyarlı, hümanist, demokrat ve yurtsever az sayıda insan, daha sonra çeşitli hukuki sorunlar nedeniyle derneğe de dönüşecek Büyük Menderes İnisyatifini oluşturmuşlardır. Yeni medya teknolojilerinin etkisiyle kısa sürede hem yerelde hem de ülke sathında

adından söz ettiren BMİ, Ege bölgesinde bu alanda faaliyet yürüten ilk STK değildir. BMİ'nin de oluşumunda katkılarını gördüğümüz amiyane tabirle bir grup eski tüfek solcu bazı şahıslar daha 1990ların başında bu yönde adımlar atmıştı. Ancak 1994'lü yıllarda başlatılan ve kısa sürede hızla büyüyen Büyük Menderes Doğa ve Çevre Platformu (BÜMEDÇEP) hareketi ne yazık ki zaman içinde sönmülmüş, sonraki faaliyetler sınırlı ve kısa süreli çalışmalar olmuştu. Sosyolojik bir gerçeklik olarak Türkiye toplumu henüz fizyolojik ihtiyaçları aşamasından öteye geçemediği ve darbeler ve müdahaleler nedeniyle demokratik kültür yerleşmediğinden ekolojik duyarlılık mevzusu da yine bir avuç eski sol-sosyalist, liberal, demokrat insanın mücadelesine kalmaktadır. Neoliberal politikaların bir sonucu olarak, her alanda Özel Sektörün önünü açacak düzenlemeler doğamızın da yağmalanmasına kapı açtı. Neoliberalizm çağında her şey Özel Şirketlerin kazanması üzerine kurgulanınca, akarsuların, derelerin, tarımsal ve ormanlık alanların içindeki ekosistem hiçe sayılarak yok edilmesi normal hale getirildi. Yerli yabancı Özel şirketlere karşı çevre ve ekolojik sistemin korunması mücadelesi yürüten gönüllü aktivistler çoğu yerde basın açıklaması yapmakta bile zorluk çekmektedirler. Bu mücadelede yanlarında görmeyi umdukları kolluk güçleri çoğu yerde ne yazık ki, neoliberalizm politikalar gereği özel şirketlerin yanında konuşlanmaktadır.

Kazdağları nöbetçilerinin maden proje alanında yapmak istediği açıklamaya jandarmanın dışarıdan katılımı yasaklaması sebebiyle dışarıda ikinci bir basın açıklaması gerçekleştirildi.

“Karadeniz’den Akdeniz’e, Kazdağları’ndan Hasankeyf’e Munzur’dan Kirazlıyayla’ya, Salda’dan ODTÜ’ye, Murat Dağı’ndan Efemçukuru’na, Kuzey Ormanları’ndan Bergama’ya tüm yaşam savunucularıyla dayanışma içerisinde doğamızı ne olursa olsun savunacağız.”

(<https://yesilgazete.org/kazdaglarinda-basin-aciklamasina-jandarma-engeli/> Erişim tarihi:23.07.2023)

Aynı şekilde yıldır Milas’a bağlı Akbelen Ormanlarını kömür çıkarma izni alan şirketin yüzbinlerce ağacı kesmesine karşı orman nöbetine maalesef malum şirket kolluk güçlerinin de yardımıyla cebri yöntemlerle ağaç kıymına devam etmiştir. *Muğla’daki Akbelen Ormanı’nda ağaçların kesilmesine karşı çıkan köylülere jandarma biber gazıyla müdahale etti.*

(<https://www.yenicaggazetesi.com.tr/son-dakika-akbelen-ormaninda-jandarma-mudahalesi-gozaltilar-var-689845h.htm> Erişim tarihi:25.07.2023)

Devlete ve hükümete rağmen doğal alanlara müdahale imkânı yoktur. Çok dar bir alanda define arayan definciler bile çoğunlukla yakayı ele vermekte iken, on binlerce dönüm tarımsal ve yeşil ormanlık alanlar, dereler, nehirler, göller ve denizler korkunç fenalıklara maruz kalmaktadır. *Yasalarda yapılan değişiklikler ve yönetmeliklerdeki düzenlemeler şirketlerin kent ve doğal hayat üzerindeki yetkilerini giderek artırdı. CHP İzmir Milletvekili Zeynep Altıok, "AKP'nin Doğa Talanı Karnesi" başlığıyla yayımladığı çalışmada AKP döneminde Türkiye'nin Çanakkale büyüklüğünde orman alanı kaybettiğini aktardı.* (<https://www.birgun.net/haber/16-yillik-doga-talanina-tamam-216947> Erişim tarihi:25.07.2023)

Akbelen deyip geçmemek lazım. *"Herkes, her şey birbirine bağlı. Akbelen'in ormanı yok edilince, senden de gidiyor güzel kardeşim... Hepimizden gidiyor."*

(<https://www.gazeteduvar.com.tr/akbelen-normal-degil-makale-1630060> Erişim tarihi:27.07.2023)

Özakçura ve Afyon Dinar'dan Soner Özdemir'in oluşumdaki katkılarını zikretmeden almaz. Herhangi bir ideolojik gruba angaje olmadan yürütülen ilkesel çalışmalara farklı kesimlerden de insanlar iştirak etmiştir. Örneğin Aydın ilini temsilen Germencik Çevre Derneği ve Aydın Çevre Platform Derneği'nin yanı sıra Afyon-Dinar bölgesinden gelen aktivistler toplantılarda Dinar'ın çevresel sorunlarını dile getirmişlerdir. Menderes Nehri'ndeki canlı yaşamı tehdit eden kirliliğe karşı kamuoyunu bilgilendirmek, yetkilileri harekete geçirmek için harekete geçme kararı alınmıştır. Aktivistlerin etkin çalışması için Whatsap Grubu oluşturulmuştur. WhatsApp Grubuyla iletişim bağıını güçlendiren BMİ topluluğu ilk olarak 30 Eylül 2018'de Uşak Banaz'da Avgan Çayı gezisi gerçekleştirilmiştir. Uşak Ulubey deresinin sanayi atıklarıyla kirlenmesine karşı Uşaklı çevrecilerin kurduğu ÇEDAY'ın(Doğal Üretim Çevre ve Dayanışma Derneği) çatısı altında bir araya gelerek derenin ekolojik dengeye kavuşturulması için mücadele yürütüyor ve yetkililerden gerekli önlemlerin alınmasını talep ediyorlar. Ulubey Deresi'nde canlı yaşamın, sanayi atıkları nedeniyle sone ermek tehlikesi ile karşı karşıya olduğuna dikkat çekilmiştir.

(<https://ozgurdenizli.com/ceday-ulubey-deresinde-yasam-bitmek-uzere/>
Erişim tarihi: 14.07.2023)

ÇEDAY'ın dışında Murat Dağı Platform'u da Uşak'taki çevresel sorunlara duyarlı aktivistlerle BMİ etkinliklerinde bulunmuştur. Çatı örgütlenmesini olabildiğince geniş ve demokratik olması için dernekleşmeye gitmeyen BMİ oluşumu yaşanan bürokratik sebepler ve bilhassa kolluk güçleri ve vilayetle yaşanan sorunlar yüzünden 03.03.2021 tarihinde oluşum, **Büyük Menderes çevre Ve Ekoloji Derneği** ismiyle derneğini kurmak zorunda kalmıştır. Mevcut inisiyatif yetkilileriyle yaptığımız görüşmelerde derneğin yukarıda ima edilen bürokratik sebeplerle kurulduğunu ve derneğin inisiyatifin partiler üstü-çoğulcu yapısına zarar vermemesine özenle dikkat edildiği vurgulandı.

BMİ Çerçeve Yazı-1

Büyük Menderes Çevre Ve Ekoloji Derneği Tüzüğü'nden Kısa Bir Kesit

Derneğin Adı ve Merkezi Madde 1- Derneğin Adı: Büyük Menderes Çevre ve Ekoloji Derneği'dir. Derneğin merkezi Denizli'dir. Dernek kamuya yararlı ve yurt dışında da görev yapmak üzere uluslararası nitelikte kurulmuştur. Şubesi açılmayacaktır. Derneğin Amacı ve Bu Amacı Gerçekleştirmek İçin Dernekçe Sürdürülecek Çalışma Konuları ve Biçimleri İle Faaliyet Alanı Madde 2- Dernek, Anayasada tanımlanan sağlıklı ve dengeli çevrede yaşama hakkı ile doğal ve kültürel değerlerin korunmasının,

hukuksal düzenlemelerin yansira, bilimsel bilgiler ışığında kamuoyunun bilgilendirilmesi, ekosistem ve çevre koruma bilincinin geliştirilmesi ve yaygınlaşması, her türlü çevresel kirlenme, doğal ve kültürel değerlerin bozulmasına yönelik faaliyetler konusunda kamuoyunun bilgilendirilmesi ve uyarılması, bu kirletici ve bozucu faaliyetlerin önüne geçmek için, her türlü hukuksal yola başvurmak, demokratik baskı grubu işlevini görmek, bu konuda yapılan yasal düzenlemelerin ve yönetim faaliyetlerinin hukukun tanıdığı yollarla takipçisi olmak, bu konularda her türlü çalışmayı yapmaktır. Genel kurulda, devredilecek yer belirlenmemişse derneğin bulunduğu ildeki amacına en yakın ve fesih edildiği tarihte en fazla üyeye sahip derneğe devredilir. Tasfiyeye ilişkin tüm işlemler tasfiye tutanağında gösterilir ve tasfiye işlemleri, mülki idare amirliklerince haklı bir nedene dayanılarak verilen ek süreler hariç üç ay içinde tamamlanır. Derneğin para, mal ve haklarının tasfiye ve intikal işlemlerinin tamamlanmasını müteakip tasfiye kurulu tarafından durumun yedi gün içinde bir yazı ile dernek merkezinin bulunduğu yerin mülki idare amirliğine bildirilmesi ve bu yazıya tasfiye tutanağının da eklenmesi zorunludur. 10 Derneğin defter ve belgelerini tasfiye kurulu sıfatıyla son yönetim kurulu üyeleri saklamakla görevlidir. Bu görev, bir yönetim kurulu üyesine de verilebilir. Bu defter ve belgelerin saklanma süresi beş yıldır. Hüküm Eksikliği Madde 22- Bu tüzükte belirtilmemiş hususlarda Dernekler Kanunu, Türk Medeni Kanunu ve bu Kanunlara atfen çıkartılmış olan Dernekler Yönetmeliği ve ilgili diğer mevzuatın dernekler hakkındaki hükümleri uygulanır. Geçici Madde 1-İlk genel kurulda dernek organları oluşturulana kadar, derneği temsil edecek ve dernekle ilgili iş ve işlemleri yürütecek olan geçici yönetim kurulu üyeleri aşağıda belirtilmiştir. Geçici Yönetim Kurulu Üyelerinin; Adı ve Soyadı: Görev Unvanı: Bu tüzük 22 (Yirmiiki) madde ve 1 (Bir) geçici maddeden ibarettir.

Mali Sorunlar: Herhangi bir geliri olmayan inisiyatif faaliyetlerini imcece usulü dernek aidatı ve bazı bağışlarla yürütmektedir. Şu ana kadar dışarıdan herhangi AB fonundan vs. destek alınmadığı görüştüğümüz inisiyatif yetkililerince belirtildi.

BMI Çerçeve Yazı-2

Dönem Sözcüsü Ahmet Ergun'un kaleminden Faaliyet Raporu

“Büyük Menderes Yok Olmasın!”

Büyük Menderes İnisyatifi olarak birlikteliğimiz 2018 yılı Eylül ayı içerisinde başladı. Denizli ili yanı sıra nehir güzergahındaki diğer illerde çalışma yapan doğa ile ilgili gönüllü gruplarla Eylül 2018'de Büyük Menderes Nehri'ne ve havzasına sahip çıkmak için bir araya geldik. Denizli

ili, sanayi atıklarından kaynaklanan ana kirlilik kaynağı olmasına karşın, çevre ve ekolojiyi savunan faaliyetler ne yazık ki orta vadede beri kitlesel bir mücadele ortaya koyamamıştı. 1994'lü yıllarda başlatılan ve kısa sürede hızla büyüyen Büyük Menderes Doğa ve Çevre Platformu (BÜMEDÇEP) hareketi ne yazık ki zaman içinde sönümlenmiş, sonraki faaliyetler sınırlı ve kısa süreli çalışmalar olmuştur.

Çevre gönüllüleri olarak yaptığımız çağrı üzerine Afyon-Dinar, Uşak, Denizli ve Aydın illerinden gelen ekoloji ve çevre gönüllüsü kurum ve kişiler bir araya gelerek Büyük Menderes İnisyatifi adını aldılar. Daha sonra her bileşen kendi bölgesindeki ekoloji ve çevre sorunlarına yoğunlaşmış diğer bileşenlerin çalışmalarına destek veren bir faaliyet yürüttüler.

İnsanlığın uygarlık tarihinin yol güzergahı olan Büyük Menderes Nehri ve havzası, son buzul çağdan beri çeşitli uygarlıkların doğduğu alanları kapsamaktadır. Neolitik çağ sonrası yerleşik yaşama geçen toplumların, Batı Anadolu'da saptanan en eski yerleşimi, nehir yukarı havzasında, Çal ilçe sınırlarındaki Ekşi Höyük'tür. Günümüz üretim kültürlerine ait izler, nehir boyundaki pek çok insan yerleşiminde çağlar boyunca gelişmiş ve günümüze miras kalmıştır.

İnisyatif, Büyük Menderes Nehri ve havzasının ismini almış olsa da bu daha çok sembolik bir duyarlılığı, tarihsel bir yüklenişini içermektedir. Bu nedenle, İnisyatifin görev ve sorumluluk olarak önüne koyduğu program sadece nehir havzası ile sınırlandırılmaz. Sözü geçen coğrafi alanda var olan tüm küresel çevre sorunları, yaşam alanı hakkı ihlalleri, doğa dengesine kasteden tüm ekoloji sorunları ilgi alanımıza girmektedir.

Hedef:

Diğer illeri de kapsayan Büyük Menderes İnisyatifi'nin hedefi, bölgede yaşanan çevre ihlalleri için ortak bir organizasyon ve program doğrultusunda duyarlılık yaratmaktır. İnisyatif içerisinde yer alan bileşenlerin görevi, öncelikle kendi illerinde ve daha sonra tüm bölgede -Büyük Menderes Havzası dahil olmak üzere- tüm ekolojik sorunlara müdahil olmaktır.

İnisyatif çalışmalarında öğrenme, anlama, araştırma, belgeleme, yerelde konuya duyarlı tüm yapılarla sorunu ortaklaştırma, sorunlara sahip çıkma ve çözüme iradesi öncelikle yer alır. İnisyatif bu mücadelenin çok boyutlu ve uzun soluklu bir yol olduğunu bilir. Kısa sürede yıkımların, doğa katliamlarının yok olacağı düşünülemez. Ancak halkın direngen mücadelesiyle doğa katliamlarına engel olduğu da bilinen bir gerçektir.

İnisyatifin Denizli Bileşeni olarak ciddi eğitim süreçleri yaşadık. Bundan sonra da bilimsel temellerde eksikliklerimizi seminerler ve okumalarla

gidermeye çalışıyoruz. Sahada ise Jeotermal Elektrik Santralleri (JES) ile ilgili Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) süreçlerine müdahil olduk. Sarayköy ilçesi Hasköy Beldesinde Zorlu Enerji'nin yürüttüğü sondaj çalışmalarında toplantıların şirketin istediği doğrultuda yapılmasını engelleyip ÇED sürecini geriletтік. Aralık 2018 ve Şubat 2019 ÇED toplantılarını halkın karşı koymasından neticesinde gerçekleştirilemediler. Aydın/Kızılcaaköy'de devam eden JES direnişine yerinde destek olduk, basın açıklamaları yaptık.

Güncel olarak inisiyatifimiz aşağıdaki konularda imza toplama, dava açma, hukuksal zeminde hak arama ve kamuoyu oluşturma çalışmaları yürütmektedir.

- 1- Denizli Organize Sanayi Bölgesi (OSB) atıklarının arıtılmadan Büyük Menderes Nehri'ne atılması: OSB'ne ait arıtım tesislerinin her zaman çalıştırılmamasının yanı sıra kapasite eksikliği de not edilmelidir. Çürüksu'da kirlenen su, Sarayköy ve sonrasında JES'lerin akışkanlarının illegal deşarjları ile tamamen kullanılamaz hale gelmektedir.
- 2- Sarayköy'de yoğunlaşan JES ihalelerini engellemeye yönelik çalışmalar: JES'ler, Büyük Menderes Nehrine illegal olarak deşarj edilen akışkanlarıyla ve havaya salınan zehirli gazların toprağı kirletmesiyle doğa ve insan sağlığı için ciddi bir tehdittir.
- 3- Çivril bölgesinde yaşanan su ve nehir kirlilikleri, Adıgüzel Barajında ve Işıklı Gölünde yaşanan yoğun kirlenme ve kimyasal atık problemleri: Evsel ve işletme atıkları (meyve suyu ve cips fabrikaları) ön planda. Işıklı Gölü için de balık çiftlikleri kirlilikte rol oynuyor. Sandıklı'da kaplıcalara bağlı jeotermal kirlenme de söz konusu.
- 4- Çal bölgesinde Büyük Menderes Nehri kenarı ve havzasında yaşanan su kirlilikleri, özellikle Akkent beldesinde Konfrut meyve suyu fabrikasının yarattığı kimyasal kirlilikler. Yine yöredeki yerleşim alanlarının kanalizasyonlarının arıtılmadan nehre verilmesi de önemli kirlilik kaynağı.
- 5- Dinar Suçikan mevkiinde Büyük Menderes Nehrinin kaynağına (Uluköy, Karataş, Cumhuriyet, Çayüstü köyleri) bir termik santral kurulması planlanmaktadır. Bu termik santrali ciddi hava kirliliğine, B. Menderes Nehri'nin kirlenmesine, debisinin azalmasına ve suyun ısınmasına yol açacaktır.
- 6- Tavas ilçesi Avdan bölgesinde kömürlü termik santral: ÇED süreci devam ediyor, halk toplantısı yapılmış, bakanlık düzeyinde İDK aşamasında olup henüz sonuçlanmamıştır. Yöre halkının yoğun tepkisi vardır.

7- Kentsel dönüşüm, Honaz tüneli, Aydın-Antalya otoyolu, Dalaman Çayı, Seyir Tepesi, Zeytin Yaylası, Salda Gölü, yabani yaşam alanları, mermer ocakları vb. başlıklar.

Genel anlamda ekolojik mücadeleye katkı: Küresel İklim Krizi basın açıklaması, Kanal İstanbul imza kampanyası, Kazdağları direnişine destek, Salda Gölü direnişine destek, Murat Dağı'nda yapılmak istenen maden arama konusuna karşı direnişe destek, Kızılcaaköy JES direnişine destek...

Denizli yerinde odaklandığımız ve yukarıda bir bölümünü maddeler halinde belirttiğimiz konuları içeren Ekolojik Yerel Yönetim Raporu-2019 başlıklı bir rapor hazırlanmış olup web sitemizden ulaşılabilmektedir.

Gazeteci Yaşar Tok'un İnsanüstü Çabaları

BMI Faaliyetlerinin Medya Yansımalarına geçmeden son10 yılını adeta Büyük Menderes Nehri'ndeki ölümcül kirliliğe dikkat çekmeye adayan duayen gazeteci **Yaşar TOK**'un çabalarına değinmek gerektiğini düşünmekteyiz. Bakınız daha 4 Aralık 2012'deki **Ölmeye Yatan Nehir** başlıklı makalesinde ne diyor: *"...Menderes acil çözüm bekliyor. Bizim izlediğimiz bilgilendirme toplantılarında sunulan veriler, bu durumun vahamet ve aciliyetini tüm açıklığı ile ortaya koyuyor. Ama koruma ve kurtarma alanlarında yapılanların dar alanda büyük şovlara dönüştüğü günümüz pratiklerinde bu aciliyetin gerekliliği ne kadar yerine getiriliyor ya da getirilebilir bilmiyorum. Şimdilerde "kentsel Dönüşüm" gibi 400milyar dolarların uçtuğu dudak uçuklatan devasa projelerin lansmanına tanık oluyoruz. Sözü edilen rakamların yanında Menderes gibi bir projenin maliyeti ne olabilir ki? Ámá Menderes bir rant alanı değil ne yazık ki, devletin üreteceği kurtarma projesinden büyük rantlar çıkmaz. Dolayısıyla böyle bir proje için hiç kimse ya da kurum hevesle amatör bir ruh taşımaz. Yine de vurgulayalım. Menderes acil çözüm bekliyor. Hemen şimdi! Yoksa ölü nehirler kervanına katılmak için gün saymaya başlaması işten bile değil"*

(<https://www.denizlihaber.com/yazarlar/yasar-tok/olmeye-yatan-nehir-menderes/> Erişim tarihi:20.07.2023)

Yaşar Tok arşivinden 2014 baharında dönemin Dinar Belediye başkanıyla Suçikan Mevkiinde...

Yaşar Tok, 29 Eylül 2021 tarihli Evrensel Gazetesi'nde çıkan makalesinde ise **“Büyük Menderes Ölürse, Ege Ölür!”** tespitinin kesinlik ifade ediyor olmasının rahatsız ediciliğinden gocunmuyoruz. Aksine bu vurguyu daha çok yapmak ve muhtevastındaki acı gerçeği duyumsatmak gerekiyor. Yerel nehir yolu gezilerimizde sıkça duyduğumuz öyküler ve anlatılar giderek azalmaya başladı. Çok değil on yıl sonra bu anlatılardan geri kalanlar da yok olmaya yüz tutacak ve her birimizin anlatacak nehir boyunda balık tutma, yüzme öğrenme gibi çocukluk ve ergenlik hikâyemiz de kalmayacak. B. Menderes biraz da bu yüzden yok olacak. Belleklerde! En kötüsü de bu değil mi?” derken durumun vahametini bir kez daha kamuoyuna duyurma vazifesini yerine getirmiştir. (<https://www.evrensel.net/haber/443778/buyuk-menderes-olurse-ege-olur> Erişim tarihi:23.07.2023)

Yaşar Tok'la 20.07.2023 tarihinde gerçekleştirdiğimiz yüz yüze görüşmede de ifade ettiği gibi, ilki 2014 yılında kamuoyunun dikkatini Büyük Menderes'teki ölüme çekmek amaçlı Pamukkale Üniversitesinden Prof.Dr. Mustafa Duran ve Dr. Öğr. Üyesi Gürçay Kıvanç Akyıldız'ın da danışmanlığında 40 bölüm süren bir yazı dizisiyle, Afyon/Dinar'daki çıkış kaynağından Söke'ye kadar yaklaşık 600 km'lik nehir yatağını kat ederek çektiği videolar ve fotoğraflar eşliğinde yayımlar. (<https://www.denizlihaber.com/ozgun/olmeye-yatan-nehir/> Erişim tarihi:21.07.2023)

Daha sonra aynı mevzuda yeni analiz ve değerlendirmelerle Dr. Öğr. Üyesi Gürçay Kıvanç Akyıldız'ın da katkılarıyla, ilki 8 Haziran 2021 tarihinde “Kuraklık Ve Kirliliğin Pençesindeki Menderes” ve sonuncusu 26 Temmuz 2021 tarihinde “Çürüksü Tarihin Hüzünlü Mirası” adıyla yayımlanmış 11 bölümlük bir yazı dizisiyle kamuoyunun dikkatine sunulmuştur.

(<https://d20haber.com/ozgun-icerik/kuraklik-ve-kirliligin-pencesindeki-buyuk-menderes/curuksu-tarihin-huzunlu-mirasi/> Erişim tarihi:21.07.2021)

Pamukkale Üniversitesi Fen Fakültesi Biyoloji Bölümü Öğretim üyeleri Prof.Dr. Mustafa Duran ve Dr. Öğr. Ü. Gürçay Kıvanç Akyıldız'ın araştırmalarında hem su kalitesi hem de yaşanan kuraklığın getirdiği korkunç tablo bilimsel ölçekte ortaya konulmuştur. Araştırmada seçilen lokasyonlarda *“İlgili su kütlelerinin zirai atık sulara, kentsel kanalizasyon sistemlerine, sıcak sulara ve ağır endüstriyel (tekstil boyası,mermer, deri işleme) deşarzlara maruz kaldığı bilinmekle beraber, bu tarz etkilere maruz kalmayan havza içi lokasyonlardan da referans olarak örnekler alınmıştır. Çalışmada ayrıca mentum deformiteleri için üç farklı sınıf (Sınıf I: hafif derece deformite, Sınıf II: Orta derece deformite, Sınıf III: Ağır derece deformite) şeklinde kategorilendirme yapılmıştır.* Akyıldız-Bakır-Polat-Duran: 2018)

Ancak aradan geçen 7 senede bırakın kirliliğin azaltılması ya da önlenmesi için somut herhangi bir adım atılmasını, aradan geçen sürede açılan çoğu kaçak yeni boyahane ve yeni sanayi işletmelerinin ve artan nüfusun her türlü zararlı atığı nehir kollarına ezcümle Çürüksu'ya boca edilmeye devam etmiştir. Tok'un *“2010 Havza Eylem Planı kâğıt üzerinde kaldı ne yazık ki! Somut olarak nihai olarak bugün izlenen merkezi politikaların yereldeki yansması ile **Büyük Menderes**” ne yazık ki, elimizden kayıp gidiyor!”* saptamasına hüzünlenmemek mümkün değildir. (20.07.2023 saat.13.00'daki görüşmemizden)

Yaşar Tok

Bir Kararlı-İyimser Portre Mustafa Çallıca

BMİ'nin öncülerinden ve hâlihazırdaki dönem sözcüsü Veteriner Hekim Mustafa Çallica söyleşimizde, inançlı, kararlı, pozitif ve daha mühimi gelecekle ilgili iyimser görüşleriyle şaşırttı doğrusu. Çallica, 2018'de Denizli Büyükşehir Belediyesi'nde Cumhuriyet Halk Partisi Belediye Meclis Üyesiyken gördükleri-yaşadıkları O'nu bu Sivil Toplum Kuruluşu oluşumuna götürmüş denilebilir. Büyükşehir Yasası, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin yarattığı yeni düzende Denizli Su Kanalizasyon İdaresi (DESKİ) ve Büyükşehir Belediyesi Çevre biriminin bütçe kısıtlamaları ve kirliliği önlemedeki samimiysizliği Çallica'yı çevre konusunda geleceğe dönük siyaset üstü daha geniş katılımlı bir STK oluşumu fikrine iyice yaklaştırmıştır. Görev süresinin bitiminde kendisi gibi düşünen çeşitli mesleklere mensup gönüllü aktivistlerle 2019 başlarından itibaren Büyük Menderes Havzasındaki başta kirlilik olmak üzere, tarımsal ve ormanlık alanların çeşitli sebeplerle yağmalanmasına karşı yerinde çalışmalara başlamıştır. Mustafa Çallica'nın süreçte yaşananlarla ilgili ilginç anekdot ve saptamalarından bazıları şöyledir:

Çallica, *“apolitik halkın geçim kaynakları somut bir biçimde tehlikeye girmeyinceye kadar tepki göstermediğini ancak dersinizi iyi çalışıp köylüyü doğru bilgilendirip, anayasal hukuki dayanakları ortaya koyduğunuzda ve daha mühimi güven aşıladığımızda bizlerle yürüdüklerini gördük. Örneğin Tavas Avdan'daki Linyit madeni çıkarma projesine karşı başta Altınova muhtarı olmak üzere, Solmaz, Seki köyleri halkı hukuki sürece destek verdiler ve buradaki davalar kazanıldı. Ancak ne yazık ki, burada fiili bir yıkım sürüyor. Yargıdan dönen kamulaştırma kararları Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle özel şirketin lehine fiilen kadük bırakıldı. Enteresan bir durum aynı gerekçelerle Sarayköy ilçesinde ki, buradaki malum Tekstil Fabrikasının atıkları ve Jeotermal faaliyetleriyle yaşanmaz hale gelen bir beldemiz nerdeyse her aileden 1 kişi o fabrikada çalıştığından sosyo-kültürel düzeyleri Tavas'a göre daha yüksek olmasına karşın kısa vadeli çıkarları uğruna sürece katkı sunmadılar ve buradaki davalardan sonuç alamadık. Tavaslılar varoluşsal tehlikeyi gördüklerinden mücadeleden kaçınmadılar, ancak Sarayköy'de durum tersi oldu. Temiz ve yaşanılır bir çevrede*

mutlu ve sağlıklı bir gelecek için bütünsel bir ekolojik mücadele gerekiyor. Bunun için ülkedeki, hatta dünyadaki ekoloji örgütleriyle birlikte çalışmak gerekiyor.”

BMİ Sözcüsü Mustafa Çallica'nın oluşumla ilgili “*BMİ, Büyük Menderes Havzasında toplumun asgari müştereklerde birleşmesine katkı yaptı*” sözleri geleceğe iyimser bakmamızı düşündürmektedir.

5. MEDYADA BÜYÜK MENDERES İNİSİYATİFİ

BMİ aktivistlerinin ilk toplantısından itibaren hem yerel hem ulusal medyanın ilgisini çekmiştir. İnternet çağında başta sosyal medya uygulamaları facebook, twitter, instagram, linkedin, swarm, whatsapp, snapchat, facebook messenger gibi platformlar olmak üzere digital gazetelerde BMİ'nin faaliyetleri yar aldığı görülmektedir. Ege Bölgesi'nde faaliyet gösteren toplam 100'ü aşkın çevreci örgüt içerisinde görece yeni olan BMİ'nin amacı; başta Büyük Menderes Nehri yatağındaki kirliliği yerinde incelemek için geziler düzenlemek, veri toplamak ve bu verileri kamuoyuyla paylaşıp kamuoyunda farkındalık yaratmak, müsebbipler hakkında suç duyurusunda bulunmak, davalar açmanın yanı sıra havzadaki tarımsal ve ormanlık alanların maden çıkarmak, JES; GES,HES,BES, konut ve yol yapımı projeleriyle yağmalanmasına etkin bir STK olma bilinciyle karşı çıkmaktır.

Bir zamanlar yüzülen, balık tutulan, verimli tarım arazilerini sulayan Büyük Menderes Nehri'nde kirlilik hat safhaya ulaştı. Kimi zaman fabrikaların kimyasal atıklarıyla siyah akan suyuyla, kimi zaman balık ölümleriyle gündeme gelen Büyük Menderes'i eski güzel günlerine götürmek için mücadele eden kurumlardan biri de Büyük Menderes İnisiyatifi. İnisiyatif yarın saat 15.00'te “Büyük Menderes Nasıl Kurtulur” paneli düzenleyecek. Panel öncesi görüştüğümüz Büyük Menderes İnisiyatifi Sözcüsü Ahmet Ergun, özellikle suyun kirletilmesine dikkat çekmek istediklerini ifade ederek, konuya ilişkin Çevre ve Şehircilik Bakanlığının gerekli önlemleri almadığını söyledi.

Büyük Menderes İnisyatifinin 2019 yılı ekim ayında TMMOB'de düzenlenen Uşak, Afyon, Denizli ve Aydın illerinden çevre gönüllülerinin katıldığı bir toplantıda kurulduğunu söyleyen Ergun, “Bu toplantıda bütün nehir havzasını ilgilendiren, kirlilik sorunları ve burada yer alan çevre sorunlarıyla ilgili bir güç birliği olması kararı verildi. Bütün havza üzerinde özellikle de Denizli yerindeki çevre sorunları, doğayla ilgili tahribatlar, toprakların zehirlenmesi, ağaçların katledilmesi, suya karışan zehirli kimyasallarla ilgili bir dizi etkinlikler gerçekleştirildi” dedi.

“Esas Konumuz Suyun Kirlenmesi”

“Büyük Menderes Nasıl Kurtulur?” konferansı ile suyun kirlenmesine dikkat çekmek istediklerini dile getiren Ergun, “Bizim ortaya koymak istediğimiz şey, nehrin kirlilikleri ve kirleticileri. Bu kirleticileri ortaya çıkartırken bizim öne çıkardığımız konu, Organize Sanayi Bölgesi’nden başlayan Nikus Çayı’ndan, Honaz’ın altından gelen temiz suyun birleşiminden sonra, suyun kirlenerek Sarayköy’e kadar gidip, Sarayköy’de de yeni kirleticileri içerisine alıp Tosunlar’da, Menderes’in kolunu kirletmesi. Esas konumuz suyun kirletilmesi, kimyasal veya organik kirlilik” dedi.

Suyun veya toprağın kirliliğinin tespiti konusunda Çevre ve Şehircilik Bakanlığının gerekli işlemleri yapmadığını ifade eden Ergun, “Sadece arıtılmış ve temizlenmiş kısımların incelemelerini yapıyorlar. Onun dışında bizim çıplak gözle gördüğümüz ama onların görmediği kısmı hiçbir zaman denetlemeye almıyorlar. Her zaman “Biz temiz görüyoruz” deyip işin içinden sıyrılıyorlar. Denetleme, inceleme, sonuçları halkla paylaşma, yönlendirme noktasına geçilmiyor. İktidar buna izin vermiyor” diye konuştu.

Denizli’de çevre sorunları için mücadele eden Büyük Menderes İnisyatifi çeşitli etkinliklerin yanı sıra eğitimlerle çalışmalarına devam ediyor. İnisyatifi

bugüne kadar Türkiye’de enerji sorunu, jeotermal, termik santral ve Menderes’in tarihini anlatan etkinlikler yaptı.

Haber: Mükerrerem Yollu

<https://www.aynahaber.net/haberler/gundem/21400/>
(Erişim tarihi: 19.07.2023)

Erişim

24 Aralık 2019 Çağrısı

Tüm doğaseverler, ekolojistler; haydi Aydın’a: havamıza, suyumuza, toprağımıza, doğamıza sahip çıkmaya!

<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=191368335323123&set=pb.100033498730240.-2207520000.&type=3> Erişim tarihi: 16.06.2023)

Ekoloji Örgütleri: Yaşam Mücadelesi Verenler Tehdit Altında

by Özer Akdemir - 21 Nisan 20200

Salda Gölü'ne millet bahçesi projesine karşı açıklamaları ile tanınan Burdur Yeşilova Belediye Başkanı ve eşine yönelik silahlı saldırıya ekoloji örgütleri sert tepki gösterdi.

Özer Akdemir

Salda Gölü 'ne Millet Bahçesi projesine karşı açıklamaları ile tanınan Burdur Yeşilova Belediye Başkanı ve eşine yönelik silahlı saldırıya ekoloji örgütleri sert tepki gösterdi. İlk belirlemelere göre bir otel ruhsatının iptali gerekçesiyle yapıldığı ileri sürülen saldırıya ekoloji örgütleri tarafından gösterilen tepkide Salda Gölü hassasiyeti öne çıkarıldı.

Doğa Düşmanları İş Başında

Yeşilova Belediye Başkanı Mümtaz Şenel ve eşi Fatma Şenel'in bu sabaha karşı evleri basılarak silahlı saldırıya uğraması ile ilgili yazılı bir açıklama yapan Ekoloji Birliği, Başkan Mümtaz Şenel'in Salda Gölü için verdiği mücadele ile tanındığının altı çizdi. "Doğa düşmanları iş başında" başlıklı açıklamada, "Türkiye'nin Maldivler'i" olarak bilinen Salda Gölü'nün TOKİ tarafından yapılmak istenen "Millet Bahçesi" adı rant alanı haline getirildiği belirtilerek, "Ayakla basılması bile sakıncalı olan Salda Gölü kumları iş makineleri ile kazınarak başka bir alana nakledilmişti. Bu olay üzerine Yeşilova Belediye Başkanı Mümtaz Şenel 'Gölün kumunu geri getireceğiz' demişti. Mümtaz Şenel'in ayrıca Kaymakamlığın isteği doğrultusunda Yeşilova'da uygun olmayan faaliyette bulunan bazı otellerin faaliyetlerini durdurduğu da biliniyor. Dün olduğu gibi bugün de çevre ve doğal yaşam alanlarımızı şirketlerin aç gözlü kar hırsına karşı savunmasız bırakan yasal düzenlemeler ve siyaset, bürokrasi, ticaret ilişkisi ile Türkiye'nin başka yerlerinde de yaşam mücadelesi verenler tehdit altındadır" denildi.

Saldırganların Cesaret Aldıkları Adres Belli

Saldırı olayının Finike’de taş ocakları ile mücadele ederken evlerinde katledilen Ali Ulvi Büyüknohutçu ve eşi AysinBüyüknohutçu ve Karadeniz sahillerinikorumak için hukuk mücadelesi veren Av. Cihan Erencinayetlerinden farksız olduğunu ifade eden Ekoloji Birliği, “Saldırganların nereden cesaret aldıklarını tahmin etmek zor değildir. AKP hükümeti Mümtaz Şenel ve eşini öldürmeye azmettirenleri bütün bağlantıları ile açığa çıkartmalıdır. Son infaz yasası ile gazeteciler düşünce suçları hapis hanelerde bırakılırken katiller dışarı bırakılmış bu da bu tür saldırıları cesaretlendirmiştir” dedi.

Egeçep: Peşini Bırakmayacağız

EGEÇEP’de aynı konuda yaptığı açıklamada, “Saldırganların en kısa zamanda yakalanarak adalete teslim edilmesini öncelikle talep etmekteyiz. Soruşturmanın, çok yönlü sürdürülerek, bu saldırının ve saldırganların, Salda Gölünün çevresinde gerçekleştirilmek istenen imar rantı ile ilişkisi olup olmadığı ortaya çıkarılmalıdır” dedi. Saldırganlar cezalandırılıncaya kadar konunun peşini bırakmayacaklarını belirten EGEÇEP: “Salda Gölü’nün Doğal SİT yapısının bozulmamasını, burasının doğal SİT olmasının yanı sıra ayrıca bir jeolojik miras olarak da tescilini talep ediyoruz” dedi.

“Salda Gölü Ve Onun Savunucuları Yalnız Değildir”

Büyük Menderes İnisyatifi yaptığı açıklamada, Salda Gölü’nün ihale ve ÇED süreçlerinde halkın çıkarları doğrultusunda yer alan Yeşilova Belediye Başkanı Mümtaz Şenel ve eşine yapılan silahlı saldırıyı kınadıklarını ifade etti.

BMI Sözcüsü Mustafa Çallica, “Yeşilova Belediye Başkanı Mümtaz Şenel, bugüne kadar doğanın ve yaşam alanlarının korunması mücadelesine büyük emekler vermiştir. Salda Gölü’ndeki talan ve haksız işgalde kamusal çıkarların savunucusu olmuştur” hatırlatmasında bulundu. Ne şekilde ve ne yönden olursa olsun belediye başkanı ve eşine yapılmış silahlı saldırıya tepkili olduklarını belirten Çallica, “Salda Gölü ve onun savunucuları yalnız değildir. Yeşilova Belediye Başkanı şahsında Salda Gölü için ekoloji mücadelesi veren tüm doğa gönüllülerine sonuna kadar destek olmaya devam edeceğiz” sözleriyle Belediye Başkanı Şenel’in yanında olduklarını ifade etti.

(<https://ekolojibirliigi.org/ekoloji-orgutleri-yasam-mucadelesi-verenler-tehdit-altinda/> Erişim tarihi:19.07.2023)

Ege'nin Bir Hayat Damarı Daha Can Çekiyor: Büyük Menderes Nehri

by Ekoloji Birliği - 14 Haziran 2020

580 kilometre uzunluğunda

Büyük Menderes'in kaynağını Dinar'da Küfi Çayı Uşak'ta ise Banaz Çayı oluşturuyor. Işıklı, Adıgüzel ve Cindere göllerini besleyen her iki kaynak Denizli'nin Sarayköy ilçesinde birleşiyor. Honaz'dan gelen Sarıçay'ın devamı olan Çürüksü da bu bölgede nehrin sularına karışıyor. Aydın'ın ovalarından geçen nehir Söke'de Dipburun mevkiinde Ege Denizi'ne dökülüyor.

Besleyen yan kolları ile birlikte 580 kilometre uzunluğa sahip nehrin güzergâhında yaklaşık 2,5 milyon insan yaşıyor.

Kirlilik her yerde

Büyük Menderes nehrindeki kirlilik Uşak ve Dinar'da başlıyor. Uşak'ta deri organize sanayi bölgesi ve tekstil atıkları nehre karışırken Dinar'da da endüstriyel gıda tesislerinin atıkları Menderes'i kirletiyor.

Denizli'nin Çivril ve Çal ilçelerinde meyve suyu fabrikalarının yanı sıra kentsel atıklar da nehre karışıyor. Kent merkezinde evsel atıkların bir kısmı ile organize sanayi bölgesi dışında kalan tekstil tesislerine ait boyahanelerin atıkları doğrudan Menderes'i besleyen Çürüksü'ya bırakılıyor.

Sarayköy'ün kentsel ve endüstriyel atıkları, Aydın'da zeytin işleme fabrikaları ile reenjeksiyon yapmayan jeotermal enerji tesisleri atık suları Büyük Menderes nehrine bırakılıyor. Nehrin uzunluğu boyunca tarımsal atıklar da en önemli kirleticilerden biri olarak gösteriliyor.

Sucul hayat tamamen bitti

Büyük Menderes nehri üzerindeki kirlilik su içindeki hayatı da büyük ölçüde bitirdi. Adıgüzel, Cindere ve Işıklı gölleri için tehlike her geçen gün artarken buradaki sucul yaşam da kirlilikten etkilendi. Özellikle Sarayköy’de kirliliğin en üst seviyeye çıktığı nehirde Söke’ye kadar olan bölümde yaşam tamamen sona erdi. Söke’de temiz suların karışması ile kirliliği seyren nehirde yayın, sazan ve yılan balığı popülasyonlarına rastlansa da sayıları sınırlı.

Bir dönem kerevitin yaşadığı nehirde bu tür tamamen ortadan kayboldu. Zaman zaman hem nehrin kendisinde hem de yan kollarında toplu balık ölümlerine tanık olundu.

Toplu balık ölümü yaşandı, üreticiler isyan etti

Dinar’dan gelen suyun güzergahı üzerindeki Gökçöl’de geçtiğimiz yıllarda toplu balık ölümleri yaşandı. Alabalık ve somon yetiştiriciliğinin yapıldığı alanda atık suların nehre karışmasıyla milyonlarca balık öldü, sektörün ekonomisi büyük zarar gördü.

Alabalık üreticisi Yasin Özpek geçtiğimiz yıllarda kirlilik nedeniyle 5 milyon balık kaybettiğini belirterek, şöyle konuştu: “Kaynağında içilebilir nitelikte temiz ve güzel olan su Dinar’ı geçtikten sonra leş gibi akıyor. Buradaki endüstriyel tesisler zaman zaman atık sularını arıtmadan bırakıyor. Böyle durumlarda nehir tüm özelliğini kaybediyor, simsiyah bir su akıyor.”

Afyon İl Çevre Müdürlüğü bu konuda duyarsız kalıyor. Görmezden geliyor. Bu durum her zaman yaşanmıyor ama firmalar atık sularını özellikle hafta sonları nehre bırakıyor.

Çallica: Denizli atık suyunun yüzde 40’ı Menderes Nehri’ne akıyor

Büyük Menderes İnişiyatifi sözcüsü Mustafa Çallica, Sözcü'ye yaptığı açıklamada nehrin her kesiminde atığa maruz kaldığını belirterek, şu ifadeleri kullandı:

- Kanalizasyon atıkları, diğer evsel atıklar, endüstriyel ve tarımsal atıklar Büyük Menderes nehrini hiç durmaksızın kirletiyor. Belediyeler de bu konuda sorumlu.
- Denizli genelinde yüzde 95 kanalizasyon hizmeti olduğu halde arıtma tesisleri ancak yüzde 55'lik bölümünü arıtıyor. Kalan yüzde 40'lık bölüm doğrudan nehre akıyor.
- Bunun dışında arıtma tesisi bulunmayan çok sayıda tekstil işletmesi atıklarını nehre bırakıyor. Belediyelere ve özellikle bakanlığa büyük görev düşüyor.

Yaşar Tok arşivinden 2019 baharında Denizli Çürüksu'da OSB Atıksu Arıtmasından gelen kahverengi su ile, Sarıçay'dan gelen Sulama Kanalı suyunun birleş(eme)diği PINARKENT AÇIKLARI

“Büyük menderes can çekiyor”

Büyük Menderes'i oluşturan iki kolun Sarayköy'de birleşmesinden sonra kirliliğin hat safhaya çıktığını söyleyen Çallica, *“Denizli'den sonra da kirleticiler devam ediyor. Sarayköy'deki endüstriyel tesisler ve santraller de atık sularını nehre bırakıyor. Büyük Menderes nehri can çekiyor. Öldü ölecek. Tüm bunlara rağmen bu kirli su ile tarımsal sulama yapılıyor. Bu su asla tarımsal sulamada kullanılmamalı”* ifadelerini kullandı.

“Seferberlik ilan edilmeli”

Nehrin uzun vadeli bir proje ile kurtarılabileceğini söyleyen Çallica, sözlerini şöyle sürdürdü:

- Menderes kurtarılabilir. Seferberlik ilan etmek gerekiyor. Daha önce Afyon, Uşak, Denizli ve Aydın'da çevreciler duyarlılık gösterdi ama yetkililer açıkladıkları projeleri hayata geçirmedi. Kirleticilerin bir parçası da belediyeler olduğu için ilerleme olmuyor.
- Ciddi bir adım atılmaması bizleri üzüyor. Zaman zaman il çevre müdürlüklerine dilekçe ile başvuruyoruz. Kirleticiler belli. Arıtma tesisi sahibi olanların bir kısmı maliyet nedeniyle tesislerini kullanmıyor.
- Bafa Gölü'nü de Büyük Menderes'ten takviye etmeye başladılar. Siz orayı kirli su ile takviye ederseniz oradaki yaşamı da bitirirsiniz. Denize dökülene kadar her bölgede kirlilik var.

Yaşar Tok arşivinden 2014 tarihli bir Fotograf. Arka planda mavi gömleklili Paü Fen Fakültesi Biyoloji Bölümü Öğr. Üyesi Prof Dr. Mustafa Duran'la Çürüksu boyunca kaçak dökülmüş traverten ve asfalt atıkları

Sarayköy'e arıtma tesisi

Diğer yandan Denizli Büyükşehir Belediye Başkanı Osman Zolan, Sarayköy'e yaptıkları arıtma tesisinin bir ay içinde tamamlanacağını ve hizmete açılacağını duyurdu. İlçenin atık sularını kontrolsüz bir şekilde Büyük Menderes nehrine bıraktığını söyleyen Zolan, şöyle konuştu:

- Büyükşehir olduktan sonra ilçe yatırımlarını hızlandırdık. Acıpayam, Tavas ve Kale'de arıtma tesislerini bitirdik. Sarayköy'de bir ay içinde tamamlanacak. Artık atık sular arıtıldıktan sonra Menderes'e verilecek.
- 2004 yılında Denizli'de bir tane bile arıtma tesisi yoktu. Tüm kanalizasyon Menderes'e gidiyordu. Her ilçemizin atık suyunun arıtılmasını istiyoruz. Çal bölgesine de arıtma tesisi yapılacak.

- 15 yıl önce bir kabulleniş, çaresizlik vardı. Artık bu durumda değiliz. Doğamız için ne gerekiyorsa yapacağız.

<https://ekolojibirligi.org/egenin-bir-hayat-damari-daha-cancekisiyor-buyuk-menderes-nehri/> (Erişim tarihi:19.07.2023)

2 Ay İçinde 750'Den Fazla Maden Sahası İhaleye Çıkacak!

by Ekoloji Birliği - 13 Ağustos 20200

Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü, Ağustos-Eylül aylarında ihale edilecek maden sahası listesini yayımladı. İki ay içerisinde 750'den fazla maden sahası ihaleye çıkacak.

İhale sayısındaki bu rekor artışı Büyük Menderes İnisyatifi Dönem Sözcüsü Mustafa Çallıca ve Denizli Barosu Kent ve Çevre Komisyonu üyesi Av. H. Ozan Orpak Evrensel ile görüştü.

“Yapılan İşlemler Evrensel Hukuka Uygun Değil”

Denizli Barosu Kent ve Çevre Komisyonu üyesi Av. Hasan Ozan Orpak, Türkiye’de madencilik faaliyetlerinin kanunlara uygun yapılmıyormuş gibi gösterilse dahi, madencilik faaliyeti lehine olan şekli hükümlerin içine sığdırılmaya çalışılan hukuka ve yasaya aykırı faaliyetlerin yürürlükteki birçok mevzuatla çatışmakta olduğunu belirtti. Orpak, “Yapılan işlemler evrensel hukuk kurallarına ve idealine uygun olmadığı gibi etik ahlaki ve vicdani açıdan da doğru değildir” dedi.

“Yok, Edici İnsan Faaliyeti!”

Madencilik faaliyetleri hakkında kısa değerlendirmelerde bulunan Orpak, “Ağaçların kesilmesi iklim değişikliğine neden olmakta. İklim değişikliğine bağlı olarak gıda krizinin başladığı gezegende madencilik sahaları gıda üretimini sağlayan ekosistemleri tahrip etmekte. Suyun petrolden ve altından daha değerli olacağı günlere doğru giderken su kaynaklarımızın kirletilmesine, zehirlenmesine, kurumasına ve su kaynaklarının yatak değiştirerek doğal

ekosistemlerin binlerce, on binlerce yılda oluşturduğu doğal yapıların bozulmasına neden olmaktadır. İklim değişikliğinin depremleri tetiklediği bilimsel olarak ispat edilmişken, yer altında akiferlerin ve yer üstünde su kaynaklarının yerini, yer kabuğunun yapısını değiştiren madencilik faaliyetleri; depremleri tetikleyen başka bir zararlı, yok edici insan faaliyeti olarak temayüz etmektedir” diye konuştu.

“Yaşama Dair Ne Varsa Yok Edecek”

Orpak, Madencilik için yapılacak olan ağaç kesimi, yol yapımı, oluşacak toz bulutları, pasa yığınları, cevher stokları, zenginleştirme tesisinde kullanılacak kimyasallar, kirlenen yüzey ve yeraltı suyu, atık barajı, asit maden drenajı, patlatma ve heyelanların, yaşam destek sistemlerini bozacağı, sağlıklı bir yaşama dair ne varsa yok edeceği uyarısında bulundu. Orpak son olarak bu duruma ilişkin de İdare Mahkemesine dava açacaklarını ayrıca Valiliğe de başvuru yapacaklarını belirterek yaşam alanlarını koruma da gereken mücadeleyi yürüteceklerinin altını çizdi.

“Kalkınma Bahaneleriyle Nesiller Feda Ediliyor”

Türkiye’nin her yerinde 4. grup maden arama ve işletme ihalesi yapılacağı, Denizli’de de 12 sahanın ihalesi yapılacağını belirten BMİ Dönem Sözcüsü Mustafa Çallica, “Kovid-19’dan sonra dünya güneş, hava, su toprak, sağlıklı gıda, sağlıklı yaşam gibi değerleri öne çıkarırken bizler neler yapıyoruz? Bugüne kadar, ülkemizin güvenliği, enerji ihtiyacı, cari açıkları, işsizlik, kalkınma, gelir artışı, toplumsal refahımız ve yatırımcı adı altında rantçılara verilen sözler nedeniyle temiz hava, temiz su, temiz topraklar, sağlıklı gıda ve sağlıklı yaşam alanlarımız yok edilmekte. Nesillerin gelecekları feda ediliyor” dedi.

Bu ihalelerin büyük yıkımlara yol açabileceğine dikkat çeken Çallica şöyle devam etti: “Bugün içinde bulunduğumuz ekosistem büyük zarar görmesine

rağmen bu maden alanlarımızın ihalesi ile daha büyük yıkımlara yol açma tehlikesiyle karşı karşıyayız. Gözümüzün önündeki havamızı, suyumuzu, topraklarımızı koruyamazken, bu ihaleler ülkemize ne kazandıracak? Tarih boyunca medeniyetlerin yaşandığı kültürümüz, doğal zenginliklerimiz bu ülkenin kurtuluşu ve geleceği için daha değerlidir.”

“Yaşam Alanlarımızın Katledilmesi Bir An Önce Durdurulmalı”

“Bugün akıl bilim ve teknoloji ışığında yer üstü zenginliklerimizin daha değerli ve daha zengin ve daha çok korumaya muhtaç olduğunu görmekteyiz” diyen Çallıca: “Gelişmiş ülkelerin kirli teknolojileri ile yapılacak maden aramalarında ülkemizde doğal yaşam alanlarımızın katledilmesinin bir an önce durdurulmasını istiyoruz. BMİ olarak ekosistemin bozulmaması ve canlıların doğal yaşam alanlarında sağlıklı yaşayabilmeleri ve yeni pandemi, doğal afetlerle karşılaşmamak için mücadelemiz sürecektir” diye konuştu. Çallıca son olarak kamu yetkililerini, sivil toplum örgütlerini ve yurttaşları anayasal görev ve sorumluluklarını yerine getirmeye davet ederek sürecin takipçisi olacaklarını söyledi.

<https://ekolojibirligi.org/2-ay-icinde-750den-fazla-maden-sahasi-ihaleye-cikacak/> Erişim tarihi:19.07.2023)

Denizli Sarayköy’de JES’ler Tarımı Tehdit Ediyor, Köylü Nefes Alamıyor

Büyük Menderes İnisyatifi (BMİ) Altınova ve çevresindeki mahallelerin muhtarlarına JES’in zararlarını anlatıyor. Köylü ise JES’lerle beraber nefes alamadığını söylüyor.

Denizli’nin Tavas ilçesine yapılması planlanan Avdan Termik Santrali projesinin geçtiğimiz günlerde iptal edildiği duyuruldu. Hemen ardından ise Altınova’da JES yapılması için ‘ÇED gerekli değildir’ kararı çıktı. Büyük Menderes İnisyatifi (BMİ) Altınova ve çevresindeki mahallelerin muhtarlarına

JES'in zararlarını anlatmak için çalışmalarını sürdürüyor. Son olarak da Sarayköy ilçesine bağlı Tekkeköy, Hasköy, Kararakıran mahallelerinde JES için açılan sondaj kuyularının çevreye verdiği zararları anlattıkları kısa bir video gösterimi hazırladılar.

Sarayköy'de Büyük Menderes İnişiyatifi üyeleri ve Denizli Barosu Kent ve Çevre Komisyonundan avukatlar JES'ler yüzünden yaşanan sorunları sıralarken, reenjekt edilmeden veya sağlıklı bir şekilde edilemeyen jeotermal akışkanın tarım alanlarına, hayvanlara ve insana verdiği zarara ilişkin Evrensel'e konuştu.

Ortak Mücadele Edilmeli

BMİ'den Ahmet Ergun, Greeneco Enerji şirketinin reenjeksiyon alanında JES'lerin zararına ilişkin, "3 bin 4 bin metre derinlikten çekilirken asit kullanılmakta asitler toprağı tamamen zehirleyecek boyutlara ulaşmakta. Jeotermalden çıkan zehirli gazların atmosfere salınmasında belli bir kütlenin 45 gün askıda kalması ve yağmurla ürünlere akması anlatılabilir. Tek tek anlatmakla belki birçok şeyi atlamış olacağız" dedi. En önemli konunun JES'lere karşı ortak bir mücadele olduğunun altını çizen Ergun şöyle devam etti; "Bu enerjinin elektrığe dönüştürülmesi esnasında çevreye vermiş olduğu tahribat, burada ürünlerimize vermiş olduğu zarar en önemli konudur. Bütün döşenmiş borular sanki bir işgal ordusunun kuleleri gibi saplanmakta. En önemli konu topraklarımızın yok oluşuna karşı jeotermal enerjinin zararlarına karşı duruş gösterilmesidir. Hepimiz ortak bir karşı duruş sergilersek el birliği ile kurtulmuş oluruz."

"Zehirli Akışkan İçtiğimiz Suyu Karışıyor"

Av. Hasan Ozan Orpak da Sarayköy'de JES için sondaj kuyularının açıldığı bölgenin koruma bölgesi olan verimli tarım arazilerinin olduğu bölgede olduğunu belirtti. "Greeneco firmasının sözde her şey kontrol altında olduğu jeotermal alanındayız" diyen Orpak, "Borunun dibinde kaynayan yerleri görüyoruz. Burası normal şartlardan 10 derece daha fazla. Çünkü 200 derece üzerinde akışkan kaynamakta burada. Reenjeksiyonun tam olarak yapılmadığı yerlerde suyun nerelere gideceğı belli değil. Sülfat, demir, içerisinde birçok kanserojen madde bulunan bu zehirli akışkan bizim tarım alanlarımıza, içtiğimiz suya karışıyor" ifadelerini kullandı.

"Anayasanın 56. Maddesine Aykırı"

Bu yapılanın anayasaya aykırı olduğunu belirten Orpak, "Biz hukukçular bir ihlali konuştuğumuzda bu ihlalin ispatında bazen zorlanıyoruz. Nedir? Güvenlik kamerası kayıdır, bir tanığın görmüş olmasıdır veya çevrede bu olayı duyan birini aramaktayız. Ancak burada çok açık bir ihlal

görmekteyiz. Bu Anayasa'nın 56. maddesine açık bir ihlaldir. Burası tam yol kenarı. Çürük yumurta kokusunu hissedebiliyoruz. Ayaklarımızı bastığımız yer inanılmaz kaynamakta. Ayakkabılarımızın altından biz bu sıcaklığı hissedebiliyoruz. Anayasa 56. madde çok açıktır, çevremizle ilgili olan nokta da herkesin sağlıklı bir çevrede yaşamasına hak ve özgürlük sağlar. Biz bu hakkımızı kullanamıyoruz. Biz sadece yaşadığımız coğrafyada bu hak ihlalini görüyoruz. Buradan çıkan su reenjekte edilmeli fakat bu su tarım arazilerine içtiğimiz sulara salınıyor” diye konuştu.

Köylü Nefes Alamaz Oldu

Sarayköy ilçesi Karakıran köyünden 37 yaşındaki Çiftçi Ümit Arıcı ise hayatı boyunca çiftçilik yaptığını söyledi. Köyünden hiç ayrılmadığını ifade eden Arıcı JES'e ilişkin şunları söyledi: “Son 15 yıldır bu jeotermal gelince nefes alamaz olduk. Hayvanlarımız zarar görüyor. Ağaçlarımız kuruyor. Bir tek biz değil, hayvanlarımız da zarar görüyor. Yaşayınca görebilirsiniz. Diyeceğimiz çok da fazla bir şey yok çevremize sahip çıkacağız.”

(<https://ekolojibirligi.org/denizli-saraykoyde-jesler-tarimi-tehdit-ediyor-koylu-nefes-alamaz/> Erişim tarihi:19.07.2023)

Menderes Havzası Jeotermal Kirlilik Yükü Altında

Denizli’de yapılan “Büyük Menderes Havzasının Son On Yılı” başlıklı panelde Menderes Havzasının Jeotermal kirlilik yükü altında kaldığı belirtildi.

Büyük Menderes Havzası İnisyatifi Denizli Bileşimi'nin hazırladığı Büyük Menderes Havzasındaki kirlenmenin boyutları, kaynakları ve bu kirliliğin tarım başta olmak üzere çevreye ve yaşama verdiği zararların anlatıldığı “Büyük Menderes Havzasının Son On Yılı” Başlıklı sunum, Pamukkale Üniversitesi Biyoloji Bölümü’nden Prof. Dr. Mustafa Duran tarafından Denizli Barosunda gerçekleştirildi.

Sunumun ilk bölümünde Büyük Menderes nehrinin doğduğu yer olan Afyon – Dinar Suçukan mevkiinden itibaren kirlenmeye başladığı, farklı şehirlerden katılan ve nehri besleyen kolların da kendi illerinde sanayi, tarım ve insani kirlilik taşıyarak havzadaki kirlenmenin boyutlarını daha da büyüttüğüne dikkat çekildi. Ayrıca “Su yönetiminin ve korunmasının” tek elde toplanmasının da önemi vurgulandı.

Panelde, tekstil, deri, tarım ve jeotermal kaynaklı kirlenmenin nehirdeki yaşamı bitme noktasına getirdiği, bazı işletmelerin önlem almak yerine caydırıcılığı olmayan cezaları ödemeyi tercih ettiği vurgulandı.

(<https://www.egedebirgun.com/menderes-havzasi-jeotermal-kirlilik-yuku-altinda/20710/> Erişim tarihi:19.07.2023)

4 Şehir Bir Araya Geldi, Büyük Menderes Nehri İçin Oturma Eylemi Başlattı

Çevreciler adına basın açıklamasını yapan Büyük Menderes İnisiyatifi Sözcüsü Ahmet Ergun, şunları söyledi;

- Büyük Menderes kuruyor sessiz kalmayalım. Büyük Menderes’in Batı Anadolu’nun en uzun, 584 kilometrelik yolculuğu Afyonkarahisar’ın Dinar ilçesinden başlar.
- Büyük Menderes Nehri yıllardır evsel atık sular, sanayi kuruluşlarında oluşan endüstriyel atık sular, zeytin kara suyu ve maden atıklarıyla beraber kirletilmektedir. Bu kirliliğe bağlı olarak bu nehir Türkiye’nin en kirli 3’üncü nehri durumundadır.
- Su kalitesi tarımsal sulamada kullanılmaması gereken 4’üncü sınıf su haline gelmiştir. Nehir adeta atık alıcı ve atık taşıyıcı ortam olarak taşıyıcılığını sürdürmektedir. Büyük Menderes Nehri kirlenme dışında ayrıca büyük bir sorunla karşı karşıyadır.
- İklim değişikliği ve buna benzer yaşanan kuraklık yüzünden çölleşme süreci hız kazanmıştır. Neredeyse her çay ve derenin üzerine gölet ve baraj kurulması, ormanların azalması, maden sahalarının artması, karbondioksit salınımına sebep olan jeotermal santrallerinin aşırı miktarda yapımı ve hiçbir kurala uymayan çalışmaları havzada ekolojik yıkımı hızlandırmıştır.
- Artık yeter, acilen harekete geçilmeli etkin yasal düzenlemeler yapılmalıdır. TBMM’de bir komisyon oluşturulmasını ve Büyük Menderes Nehri’nin kurtarılması için acil eylem planıyla, yasal düzenlemenin yapılmasını talep ediyoruz.

(<https://ekolojibirliigi.org/4-sehir-bir-araya-geldi-buyuk-menderes-nehri-icin-oturma-cylemi-baslatti/> Erişim tarihi:19.07.2023)

İklim Adaleti Küresel Eylem Günü İçin Eylemde Buluşan Çevrecilerden 'JES'ler Kapatılsın' Çağrısı

by Ekoloji Birliği - 7 Kasım 20210

Aydın'da, bir araya gelen çevre dernekleri, İklim Adaleti İçin Küresel Eylem Günü kapsamında, ellerinde dövizler ve çalan davul eşliğinde yürüdükleri bir jeotermal tesis önünde eylem yaptı. Çevreciler, eylemde "Aydın'da JES istemiyoruz" dedi.

Aydın'da, bir araya gelen çevre dernekleri, Dünya genelinde zamandas bir şekilde 6 Kasım günü gerçekleştirilen İklim Adaleti İçin Küresel Eylem Günü kapsamında, ellerinde dövizler ve çalan davul eşliğinde yürüdükleri bir jeotermal tesis önünde eylem yaptı. Çevreciler, eylemde "Aydın'da JES istemiyoruz" dedi.

Aydın'da 'Büyük Menderes İnisyatifi Aydın Bileşenleri' adı altında bir araya gelen çevre dernekleri, İklim Adaleti İçin Küresel Eylem Günü kapsamında Aydın-İzmir karayolu kenarında toplandı. Yaklaşık 70 kişilik çevreci grup, "JES'ler kapatılsın", "Aydın'da JES'leri istemiyoruz" sloganları atıp, "Zaman daralıyor, iklimi değil sistemi değiştir, eko kırım suçtur, havamızı suyumuzu zehirleyen jeotermal santrallere hayır", "Endüstriyel tarıma son verilsin" ve "Fosil yakıtlara hayır" yazılı dövizler açtı. Grup, çalan davul eşliğinde kara yolunun kenarındaki bir jeotermal enerji santralının önüne yürüdü.

Jeslerle Kuşatılan Aydın'ın Altı Boşaldı

Santralin önünde çevreciler adına açıklama yapan Metin Aydın, şunları söyledi:

- Aydın'da cehennemi yaşıyoruz. Sözde gök kubbenin altındaki en güzel topraklar. Dağlarından yağ, ovaların bal akan memleket ama bugün geldiğimiz sonuç itibarıyla Büyük Menderes Nehri'nden sular akıyor. Ovaları pis kokuyor, her taraf ölü durumda.
- Bizler Aydın'da yaşamak istiyoruz. Çocuklarımıza temiz bir Aydın bırakmak istiyoruz. Aydın, Türkiye'de küresel iklim değişikliğinden en fazla etkilenecek iller arasında yer almaktadır. Bunun en tipik örneği ise 2021 yılında Büyük Menderes Nehri'nin kurumması, havzada sıcaklıkların 50 dereceye ulaşmasıdır.
- Küresel iklim değişikliğinin en önemli sebebi karbondioksit gazlarıdır. Aydın'daki mevcut JES'lerin sayıları 40'a yakındır. Bu sayı termik santrallerden 2 kat, dünyadaki JES'lerden 12 kat daha fazla karbondioksit salımı yapmaktadır.

Yer Altı Ve Yer Üstü Suları Kirlendi

Aydın'daki Büyük Menderes Havzası'ndaki jeotermal santrallerin aynı zamanda termik ve nükleer santral etkisi gösterdiğine dikkati çeken Aydın, şu ifadeleri kullandı:

- Vahşi JES uygulamaları sonucu Aydın'da yer altı ve yer üstü suları kirlendi ve azaldı. Akışkanların reenjekte edilmemesi sonucu Aydın'ın altı boşaldı. Deprem fay hatları kırıldı. Topraklar ise parsel parsel çatladı ve toprakta göçükler oluşmaya başladı.

- Aydın'da her an büyük ölçekli deprem oldu olacak noktasına geldi. Hiçbir resmi yetkili ve belediye başkanı yine konuşmadı. Hepsi sustu ve susmaya devam ediyorlar. Aydın halkı korku ve endişe içinde yaşarken, yetkililer her zaman olduğu gibi 3 maymunu oynuyor.

Artık yeter söz Aydın halkınındır” diyen Aydın, kentte JES istemediklerini söyledi. Basın açıklamasının ardından çevreciler dağıldı.

Aydın'm altı boşaldı. Deprem fay hatları kırıldı. Topraklar ise parsel parsel çatladı ve toprakta göçükler oluşmaya başl

(<https://ekolojibirliigi.org/iklim-adaleti-icin-kuresel-eylem-gunu-icin-eylemde-bulusan-cevrecilerden-jesler-kapatilsin-cagrisi/> Erişim tarihi:19.07.2023)

Ayvalık Karaayıt Çağrısı

14 Aralık 2021

Ayvalık Karaayıt'ta ağır metallerle dolu zehirli atıklar Madra Barajı'na karıştı. Üstelik bu durum bir yıl içinde ikinci kez meydana geldi, ancak Çevre ve Şehircilik Bakanı Murat Kurum'dan hala ses yok!

#CevapVerMuratKurum

@csbgovtr

<https://www.facebook.com/100033498730240/videos/1035898137259344/> Erişim tarihi: 16.06.2023)

Sanatçı Tolga Çandar'ın Videolu İmza Kampanyası Çağrısı

23 Aralık 2021

Büyük Menderes Nehri kirlilik ve kuraklık nedeniyle çölleşmekte, canlı yaşamı yok olmaktadır.

Büyük Menderes yok olursa, havzada yaşam yok olur...

Nehrin yok olmasına sessiz kalma, bir imza da sen ver!

Teşekkürler Tolga Çandar 🙏

<https://www.facebook.com/100033498730240/videos/586783459073709/> Erişim tarihi: 16.06.2023)

Aydın Topçam Maden Protestosu

19 Aralık 2021

“Madenciyi değil Topçam’ı koru!”...

“Madenci Şirket, Topçam’ı terk et!”

<https://www.facebook.com/100033498730240/videos/288654873217070/> Erişim tarihi:16.06.2023)

Sanatçı Ferhat Göçer’in Videolu İmza Kampanyası Çağrısı:

2 Ocak 2022

<https://www.facebook.com/100033498730240/videos/6675434745863180/>

Büyük Menderes yok olursa, havzada yaşam yok olur...

Nehrin yok olmasına sessiz kalma, bir imza da sen ver!

Teşekkürler Ferhat Göçer **Ferhat Göçer** 🙏

<https://www.facebook.com/100033498730240/videos/478124083871164/> (Erişim Tarihi:16.06.2023)

6 Şubat 2022 Tavas Avdan’da Kömür’ e Hayır Mitingi

Avdan Köylülerine destek mitinginde İnisiyatif yetkilileri Dünya’da Gıda Krizinin olduğu bir dönemde bir tarım ve hayvancılık alanının bazılarının çıkarları için kömür madenine kurban edilmek istendiğini, oysa Avdan’ın yerüstü kaynaklarının yeraltı kaynağından daha zengin ve değerli olduğunu dile getirdiler.<https://www.facebook.com/100033498730240/videos/478124083871164/> (Erişim Tarihi:16.06.2023)

TERMİK SANTRALLERE HAYIR!

5 Haziran 2022 tarihli Dünya Çevre Günü Etkinliği Basın Açıklaması

<https://www.facebook.com/buyukmenderesinisiyatif/videos/1461841024258378> Erişim tarihi: 16.06.2023)

24 Eylül 2022/ Basın Açıklaması

“Artan sıcaklık, pek çok maddi manevi zarara yol açan fırtınalar, buzullarda meydana gelen kırılmalar ve yükselen deniz seviyesi, biyoçeşitliliği ve yaşamı tehlikeye atıyor. Şartlara uyum sağlayamayan bir sürü canlı türü önümüzdeki yıllarda yok olma tehlikesi ile karşı karşıya. Ormanların ve su habitatlarının talan edilmesi hepimiz için büyük bir tehdit oluşturuyor. Pandemi, yangınlar, sel, kuraklık, sınai besicilik ve balıkçılık gibi ülkemizde ve dünyada gündem olmuş felaketler iklim adaletsizliğiyle birlikte iklim krizinin daha da derinleştiğinin somut örnekleridir. İklim krizi, iklim mültecilerinin ortaya çıkmasına, kriz altında kalan ülkelerde üretim araçlarının azlığı sebebiyle iş gücünün değersizleşmesine ve potansiyel savaşa yol açıyor. Bu krizin getirdiği ağır sonuçlar yüzünden insanlar yaşadıkları yerlerden göç etmek zorunda kalmaya başladı. Gün geçtikçe derinleşen iklim krizi ile birlikte yeni normalimiz haline gelen aşırı hava olayları, afetler sadece çevreyideğil, ekonomiyi, sosyal yaşamı, kültürü ve siyaseti de etkiliyor. Bu da bize gösteriyor ki iklim krizisadece bir çevre meselesi değildir. İklim kriziyle birlikte hali hazırda sistemde var olan eşitsizlikler ve adaletsizlikler de derinleşiyor. İklim adaletsizliği ile birlikte sosyal adaletsizlik de ortaya çıkıyor. Buyüzden de bizler sömürü karşıtı, türcü olmayan eşitlikçi bir perspektiften tüm canlılar için haksavunuculuğu yaparak ‘iklim adaleti, sosyal adalettir’ diyoruz. Bu dönemde şirketler tarafından özellikle zeytinlik alanların ranta açılmasıyla birlikte doğa talanıve sömürüsü daha da arttı. Şırnak’ta güvenlik gerekçesiyle 7 ayda bölgedeki ormanlık alanın yüzde 7’si yok edildi. Dersim’de altın ve krom madenleri uğruna onlarca hektarlık alan tahrip edildi. Hakkari’de,

Avdan'da, Akbelen'de kurulmak istenen maden ocakları yüzünden bölgedeki sulama ve içme suları zehirlenme tehdidi altında. Elbistan'da kurulan termik santrallerin külü ve dumanışimdilerde bile hastalık yaratmaya başlamış durumda. Halk sağlığını, işçi sağlığını hiçe sayarak zehirli çöplük Sao Paulo gemisinin Aliğa'ya girişine izin verenler halkın ve doğanın değil sermaye sınıfının çıkarlarını kollayanlardır. Eurostat 2021 atık ihracatı verilerine göre Türkiye, 14,7 milyon tonla AB'den fazla atık ithal eden ülke oldu. AB'den tüm atık ithalatının yaklaşık yarısı Türkiye'ye yapıldı.

Sesimizi Duyurmak İçin Mücadeleye Devam Edeceğiz.

Türkiye'de onlarca imara açılmak istenen ormanlık alan var. Bu alanların yerine villalar, alışveriş merkezleri, eğlenceye yönelik birimlerle daha onlarca yapılarak zenginlerin ve "ayrıcalıklıların" ihtiyaçları karşılanmak isteniyor. Ormanların imara açılması demek hepimizin yaşam alanlarının yok edilmesi demektir. Türkiye'de havamızı kirleterek bizleri zehirleyen onlarca kömürlü termik santral, radyoaktif gazların yaydığı zehrisolumamıza sebep olan nükleer santral ve Türkiye'nin her yerini işgal etmiş olan ve doğayı yok eden yüzlerce hidroelektrik santralleri var. Tüm bu santrallerin yapılıyor oluşu ve buna izin verilmesidemek, temiz hava hakkımızın elimizden alınıp havanın satılması milyonlarca insanın sağlığıyla oynamak demektir. Türkiye'de, Kanal İstanbul yani talan projesi gibi dev projeler ile onlarca yaşam alanı büyük bir tehlike içerisinde. Bu projelerin inadına yapılmak istenmesi demek yuvasından edilen binlerce canlı demektir.

Ve bu yapılanlar bizlere sadece inat ve rant uğruna halkını, doğasını, toprağını ve diğer canlıları yoksayan bir sistemin var olduğunu gösteriyor. Yapılan bu talan projelerinin daha nice'si var. Peki bizlere, toprağımıza, hayvanlara, tüm canlılara zararı olan bu projelere ne sebeple izin veriliyor? Susmuyoruz, göz yumuyoruz! Bugün dünyanın her yerinde doğa dostları sokakta, her yerde. 11. sokağa çıkış kararlılığını sürdürme iradesi bizlerde ve devam edecek! Tekrar söylüyoruz, tüm bu olanlar için bizler hükümetlerden ve karar alıcılardan boş vaatler istemiyoruz. Doğa talanı bitene kadar bu projelere karşı durmaya, doğa ve yaşam için mücadele etmeye devam edeceğiz. Bu sistemi ekolojik kolektif bir bilinçle emek ve mücadele ederek yıkacağız. Yaşasın Ekoloji Mücadelemiz!"

KONSER
“BİZ BÜYÜDÜK ve KİRLENDİ
MENDERES ..”

Sözümüzle, Sözümlerle
DOĞA HAKLARI İÇİN
Birlikte Söylüyoruz

15 Mayıs 2019 Çarşamba Saat: 20:30
Yer: Denizli Baro Hizmet Binası Konser Salonu
(Adliye Binası Yeni Adalet Mh. F.Sultan Mehmet Cd. No:3/A M.efendi/DENİZLİ)

 /büyükmenderesinişiyatifi@gmail.com 0555 040 46 14

Bu gönüllü aktivistlerden gazeteci Yaşar Tok'un deyimıyla “Batı Anadolu'nun Can Suyu Büyük Menderes” BMİ'nin oluşumuna ilham kaynağı olmuş diyebiliriz. Bilhassa burada oluşan korkunç kirlilik ve yanlış sulamanın getirdiği kuraklığa karşı tedbirler ve çözümler araştırılması noktasında BMİ yola koyulmuştur. Kuraklık tanrısal bir kader değil. 20. yüzyılda gelişen teknolojik imkanlarla ölçsüz ve sorumsuz insan müdahalesinin yol açtığı bir küresel bozulma.”

Fotoğraf: Yaşar Tok

(<https://ozgurdenizli.com/bati-anadolunun-can-suyu-buyuk-menderes-yasar-tok/> Erişim tarihi:19.07.2023)

Denizli Tarım Platformu Başkanı Hatipoğlu: “Büyük Menderes Zehir Taşıyor”

Denizli içinde kalan bölgede, büyük ölçüde kentsel ve kırsal yerleşimlerin bir araya gelmesi, tarımda yoğun pestisit kullanımı ve ticari/sanayi kuruluşların

atıklarının büyük menderese bırakılmasından kaynaklanmaktadır. Bu nedenle nehrin kirlenmesini önlemek ve su kalitesini korumak için evsel kaynaklardan ve endüstriyel faaliyetlerden kaynaklanan atık suların nehre deşarj edilmeden önce işlenmesi ve arıtılması, tarımda kullanılan gübre ve pestisitlerin kontrol altına alınması gerekmektedir” değerlendirmesinde bulundu.

Başkan Hatipoğlu, değerlendirmesinde ‘nehirin ağır metal yüklü durumuna gelmesiyle, açık fosseptik ve zehir kanalına dönüştüğünü vurgulayarak, “Nehir suyundan yararlanarak tarım yapılan topraklar hızla ölüyor, üretim dışı kalıyor. Ağır metaller ile yüklü duruma gelen topraklarda üretilen ürünleri tüketerek sağlığımızda tehdit altına girmektedir. Bu nedenle Büyük menderesin kirlenmesine, su kirlenmesi olarak bakamayız. Sağlığı içine alan, bir habitat sorunu olarak alarak çözümler üretilmelidir” çağırısı yaptı.

(<https://www.pamukkalehaber.com/denizli-tarim-platformu-baskani-hatipoglu-buyuk-menderes-zehir-tasiyor> Erişim tarihi: 19.07.2023)

26 Nis 2019

Büyük Menderes Yok Olmasın Su Kirliliğiyle ilgili Çivril’deki Toplantı

<https://www.youtube.com/watch?v=sESKCeJWib4> Erişim tarihi: 19.06.2023)

Büyük Menderes Nehrinin Yok Olmaması Adına Başlatılan İmza Kampanyası İçin Çal Aşağı Seyit Bölgesinde Hazırlanan Uyarıcı Video

<https://www.youtube.com/watch?v=dxOVQ4jfbx0> Erişim tarihi: 19.06.2023)

Büyük Menderes Nehri Yok Olmasın

Büyük Menderes Havzasında Kirliliğin Boyutları

https://www.youtube.com/watch?v=k_jLGzXcUik Erişim tarihi: 19.06.2023)

JESler ve çevresel Etkileri.

Sarayköy ovasından Tavas ovasına, “ Pervasızca uzanan kirlenmenin” hazin bir öyküsüdür.

<https://www.youtube.com/watch?v=SRNtBmsBIBw> Erişim tarihi: 19.06.2023)

Büyük Menderes İnisiyatifi- Çürüksu

<https://www.youtube.com/watch?v=3iIYajFr8hY> Erişim tarihi: 19.06.2023)

Avdan, Tavas- Büyük Menderes İnisyatifi

Termik Santralin yapımının vereceği zararlara dikkat çekmek ve Santralin kurulmasına karşı dayanışma!

https://www.youtube.com/watch?v=yNupC_iET7E erişim tarihi: 19.06.2023)

Tavas Ovası Jeotermal Sondajlarla İlgili Basın Toplantısı

<https://www.youtube.com/watch?v=nxK0h1hgmmo> Erişim tarihi: 19.06.2023)

Dr. Ferhat Göçer, Dr. Ercan Kesal, Sanatçılar Tolga Sağ, Belkis Akkale ve çağrısı

Büyük Menderes Nehri Yok Olmasın

<https://www.youtube.com/watch?v=ANmYJMr1hKg> Erişim tarihi: 19.06.2023)

Prof.Dr. Ufuk Yağcı'nın moderatörlüğünde Prof Dr. Bülent Şık ve Prof. Dr. Mehmet Zencir'in katıldığı **Büyük Menderes odağında susuzluk, kirlilik ve gıda güvenliği** konulu youtube etkinliği

<https://www.youtube.com/watch?v=ICDQekqqFII> Erişim tarihi: 19.06.2023)

Büyük Menderes Havzası İnisyatifinin oluşturduğu Aydın, Afyonkarahisar, Uşak ve Denizli çevre derneklerince 'Nehir Kirlenmesin ve Kurumasın' adı altında 8 ay önce başlatılan kampanyada toplanan 30 bin imza, TBMM'ye sunuldu. Menderes Havzası'nda kuraklığın Afyonkarahisar, Uşak, Denizli ve Aydın illerinde ve bitişik diğer illerce kirlenmesi nedeniyle dört kentin çevre derneklerinden oluşan 'Büyük Menderes Havzası İnisyatifi'

<https://ekolojibirliigi.org/etiket/buyuk-menderes-inisiyatif/> Erişim tarihi: 19.06.2023)

05 HAZİRAN DÜNYA ÇEVRE GÜNÜ HONAZ/DENİZLİ Kapitalizmin yol açtığı iklim krizi nedeniyle oluşan aşırı yağışlar, yöredeki tüm ürünlere zarar verdi. Honaz'daki üreticiler de bu durumdan olumsuz etkilendi. İKLİMİ DEĞİL SİSTEMİ DEĞİŞTİR!

<https://twitter.com/BmiBuyuk/status/1665842039865393152/photo/1> Erişim tarihi: 19.06.2023)

<https://twitter.com/BmiBuyuk?s=20>

Büyük Menderes İnisiyatifi bileşenleri, Denizli'de konferansta buluştu

Büyük Menderes İnisiyatifi bileşenleri, Denizli'de, susuzluk ve kirliliğin tartışıldığı konferansta bir araya geldi.

Fotoğraf: Hilmi Mıynat/Evrensel

Büyük Menderes İnisyatifi bileşenleri, Denizli'deki konferansta bir araya geldi.

Bölge toplantısında havzadaki son durum ile Denizli, Aydın, Uşak ve Afyon Dinar ilçesindeki gelişmeler değerlendirildi.

Merkeze fendi Kültür Merkezi salonunda yapılan konferans öncesi basın açıklaması düzenleyen İnisyatif, imza kampanyasında 100 bin imzaya ulaştıklarını ve TBMM'yi bu konuda adım atmaya davet edeceklerini duyurdu.

Basın açıklamasını okuyan Azime Satır Bilgiç, "Maden ocaklarına, HES'lere, jeotermal enerji santrallerine, otopanlara yangından mal kaçırırmasına ruhsat ve lisansların verilmesi sonucunda tarımın, gıda güvenliğinin ve canlı yaşamının hiçe sayılması kaçınılmaz olmaktadır. Enerji şirketleri yoluyla sermayedarlara rant sağlayan bu talan edici kararlar, tüm doğayı ve canlı yaşamını felce uğratmaktadır" ifadelerini kullandı.

Susuzluk Ve Kirliliğin Temel Nedeni Tartışıldı

Büyük Menderes İnisyatifi, Denizli Barosu, TMMOB Denizli İKK, Denizli Tabip Odası ve Ziraat Odası'nın ortaklaşa organize ettiği konferansta, Büyük Menderes Odağında susuzluk ve kirliliğin temel nedenleri tartışıldı.

<https://www.evrensel.net/haber/452821/buyuk-menderes-inisyatifi-bilesenleri-denizlide-konferansta-bulustu> Erişim tarihi: 19.06.2023)

Büyük Menderes İnisyatifi: Doğa isyanda, farkında mısınız?

Büyük Menderes İnisyatifi, Dünya Çevre Günü sebebiyle açıklama yaparak, kirliliğe dikkat çekti. Açıklamada "Mavi gezegen, doğaya yapılan bu kadar saldırıyı artık kaldıramıyor" denildi.

BİRGÜN EGE

Büyük Menderes İnisiyatifi (BMİ), 5 Haziran Dünya Çevre Günü'nde Merkezefendi Kültür Merkezi önünde açıklama yaptı. Açıklamada, yaşanan kirliliğe dikkat çekilerek “Doğa İsyanda, farkında mısınız” denildi.

BMİ Sözcüsü Mustafa Çallıca, kapitalizmin ve neden olduğu iklim krizinin, tüm canlı yaşamını tehdit ettiğini ve artık yerkürenin, Türkiye'nin ve Denizli'nin alarm verdiğini belirtti. Çallıca, “Bugünlerin yaşanmaması için 9 yıl önce, ülkenin dört bir yanında, on binlerce insan, Gezi Parkı Direnişi'ni gerçekleştirdi. Ancak devleti yönetenler, karar vericiler, kararı uygulayanlar; sözde gelir artışı için, refah için, istihdam için, dışa bağımlılıktan kurtulmak için, güvenlik için, devletin bekası için bu yok oluşa ya sessiz kaldılar ya da görmezden geldiler. Bugün pandemi unutulmaya başlanırken geldiğimiz nokta, dünyada ve ülkemizde suda kriz, gıdada kriz, sağlıkta kriz, enerjide kriz, kısaca, yaşam için gerekli olan her şeyde kriz” diye konuştu.

Çallıca, “Sıfır atık diye yola çıkılan Dünya Çevre Günü'nde geldiğimiz nokta, susuzluk, kuraklık, yoksulluk ve neredeyse sıfır varlık oldu” dedi ve ekledi: “Bizler ekosisteme hükmeden değil ekosistemin bir parçası olarak uyumlu yaşamak zorunda olanlarız. Mavi gezegen, doğaya yapılan bu kadar saldırıyı artık kaldıramıyor. Doğa isyanda, farkında mısınız? Gıda krizleri daha da çoğalmadan, su savaşları çıkmadan, iklim göçleri başlamadan, bütün yaşam alanlarını korumaktan öte kurtarmak zorundayız. Bugün buradan doğaya ve canlı yaşamına duyarlı olan tüm herkesi görev ve sorumluluklarını yerine getirmeye, doğa ve yaşam savunucuları olarak ekoloji mücadelesine katılmaya davet ediyoruz.”

<https://www.birgun.net/haber/buyuk-menderes-inisiyatifi-doga-isyanda-farkinda-misiniz-390650> Erişim tarihi: 19.06.2023)

Büyük Menderes İnisyatifi'nden imza kampanyası

Büyük Menderes İnisyatifi, Menderes Nehri ve havzası hakkında bilgilendirme masası kurdu. Menderes'in kültürüyle özdeşleşen yarışmanın gelecek nesillere bırakılabilmesi için nehrin korunması gerektiğine dikkat çekildi.

Büyük Menderes İnisyatifi, Sudan Koyun Geçirme Yarışması'nda, Menderes Nehri ve havzası hakkında bilgilendirme masası kurdu. Menderes'in kültürüyle özdeşleşen yarışmanın gelecek nesillere bırakılabilmesi için nehrin korunması gerektiğine dikkat çekildi.

Sudan Koyun Geçirme Yarışması, Büyük Menderes Nehri'nde düzenlendi. Kuraklık nedeniyle su çekildiği için, etkinlik alanına tankerlerle su verildi. Büyük Menderes İnisyatifi, etkinlik alanına kurulan bilgilendirme masalarında stant açtı. Burada, Menderes Nehri ve kuraklıkla ilgili bilgilendirme yapıldı. Büyük Menderes Nehri'nin korunması için imza kampanyası başlatıldı.

Büyük Menderes İnisyatifi Sözcüsü Mustafa Çallica; Koyun Atlatma Festivali'nin, Menderes nehriyle bütünleşmiş, kadim bir gelenek olduğuna dikkat çekerek, son yıllardaki kuraklığın etkisiyle nehrin susuz kalmasının büyük bir acı olduğunu söyledi.

Çallica, koyunların adeta nehrin akan zamanlarını ararcasına isteksiz olduğunu gördüklerini söyleyerek, bunun bile kuraklık konusunda duyarlılık gösterilmesi için yeterli olduğunu söyledi.

Büyük Menderes İnisyatifi olarak, bir kampanya yürüttüklerini belirten Mustafa Çallica; kampanyada gördükleri ilginin bugün de devam ettiğini ve vatandaşların kuraklık konusunda acil çözüm beklediğini söyledi.

Fosil yakıtlardan uzak durulması, salma suyla sulamaya son verilerek çiftçilere damlama sulama yapımları için destek verilmesi, fabrikaların atıklarını Menderes'e arıtmadan bırakmalarının önüne geçilerek bunu yapan işletmelere en ağır şekilde cezaların uygulanması ve Paris İklim Anlaşması'nın imzalanması gibi tedbirlerin bir an önce hayata geçirilmesi gerektiğini vurgulayan Çallica; aksi halde gelecek nesillere karanlık bir miras bırakılması gibi tehlikelerin çok yakın olduğunu dile getirdi.

<https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/buyuk-menderes-inisiyatifinden-imza-kampanyasi-1864697> Erişim tarihi: 19.06.2023)

Ayhan Çimendağ

Denizli'de Büyük Menderes İnişiyatifi'nin, Menderes Nehri ve havzadaki toprakların korunması için başlattığı imza kampanyası sona erdi. Yaklaşık 100 bin imzanın toplandığı kampanyada inisiyatif Sözcüsü Mustafa Çallica, "Pandemi koşulları doğal yaşamın, doğanın dengelerinin ne kadar önemli olduğunu tüm dünyaya göstermiştir. Doğayı ve doğada var olan tüm canlıları/ekosistemi korumak bir zorunluluk halini almıştır" dedi.

100 bin imzaya ulaşılan kampanya sonrası inisiyatif, bugün bir basın açıklaması yaparak Menderes Nehri'nin sorunlarını ve kampanya detaylarını açıkladı.

"Doğal Yaşam Alanlarını Korumak Artık Daha Elzem"

İnişiyatif Sözcüsü Mustafa Çallica, şu açıklamayı yaptı:

"Ülkemiz, pandemi koşullarında hastalıkla boğuşmaya devam etmekte, ekonomik kriz ise giderek büyümektedir. Bu durum doğal yaşam alanlarının savunulması, ekosistemin gördüğü zararlara karşı konulması gerekliliğini daha da elzem hale getirmektedir. Pandemi koşulları doğal yaşamın, doğanın dengelerinin ne kadar önemli olduğunu tüm dünyaya göstermiştir. Doğayı ve doğada var olan tüm canlıları/ekosistemi korumak bir zorunluluk halini almıştır. Büyük Menderes havzasındaki ekolojik yıkımlara ve doğa katliamlarına dikkat çekmek üzere yola çıkan biz çevre gönüllüleri bugün de ağacın, suyun, toprağın, doğal yaşamın sesi olmaya devam etmekteyiz."

“Jeotermal Santralleri, Havzadaki Ekolojik Yıkımı Hızlandırmıştır”

Sözcü Çallica ekolojik tahribatla ilgili olarak da şöyle konuştu:

“Toprakların yanlış projelerle kentleşmeye, yapılaşmaya, sanayileşmeye, otoban yapılarına açılması tarımı felce uğratmış, sulak alanların azalması, kirlenmesi sonucunu doğurmuştur. Çayların ve derelerin üzerlerine gölet ve barajların kurulması, ormanların azalması, maden sahalarının korkunç bir şekilde yaygınlaştırılması, karbondioksit salınımı başta olmak üzere daha birçok kirliliğe neden olan jeotermal santralleri, havzadaki ekolojik yıkımı hızlandırmıştır.”

Kampanya 2021 Temmuz’da Başlamıştı

Büyük Menderes Nehri için yapılan kampanyayla ilgili bilgi veren Çallica şunları ekledi:

“Büyük Menderes Nehrinde ve havzasında oluşan bu tahribatı gündem yapabilmek, kamuoyunun dikkatini ve desteğini çekebilmek, yıkımın zararını yaşayan yerlerin ve kişilerin haklı sesini duyurabilmek için 2021 yılı temmuz ayında bölge çapında bir imza kampanyası başlatmıştık. Bu kampanya kapsamında havzada yer alan Aydın, Denizli, Uşak, Afyon/Dinar illerinde bir dizi etkinlikler planlamıştık. Bu etkinlikleri, havzada çevre mücadelesi veren diğer bileşenlerle birlikte ele aldık ve basın toplantıları, kirlilikle ilgili suç duyuruları, konserler, imza stantlarının açılması gibi etkinlikleri gerçekleştirdik. Ocak ayı sonunda kampanyamızı sona erdirip devamında bölgedeki illerin ortak heyetiyle konuyu TBMM’ne iletmeyi planlamıştık.

Ünlü Sanatçılar Kampanyaya Videolarıyla Destek Verdi

Büyük Menderes havzasında yürüttüğümüz imza kampanyası ve diğer etkinlikler sırasında bize desteklerini bildiren sanatçı dostlarımız oldu. Yaşamakta olan tüm kirlilik ve susuzluk sorununda duyarlı davranışlarıyla örnek tavrı sergileyen sanatçı dostlarımız; Belkıs Akkale, Ercan Kesal, Tolga

Sağ, Necati ve Saykolar, Cengiz Bozkurt, Bülent Emrah Parlar, Tolga Çandar, Ömür Gedik ve Ferhat Göçer'e içten teşekkür ve saygılarımızı iletiyoruz.”

Basın açıklamasının sonundan Büyük Menderes İnisyatifi olarak Aydın, Afyon/Dinar, Denizli, Uşak bileşenleriyle birlikte “Havamıza, suyumuza, toprağımıza ve tüm canlı yaşamına sahip çıkma mücadelesini sonuna kadar sürdüreceğiz” denildi.

(https://ankahaber.net/haber/detay/buyuk_menderes_inisiyatifi_ekosistemi_korumak_bir_zorunluluk_70115 Erişim tarihi: 19.06.2023)

Büyük Menderes için 4 ilde toplanan 30 bin imza Meclis'e sunuldu

Büyük Menderes Havzası İnisyatifi'nin oluşturduğu Aydın, Afyonkarahisar, Uşak ve Denizli çevre derneklerince ‘Nehir Kirlenmesin ve Kurumasın’ adı altında 8 ay önce başlatılan kampanyada toplanan 30 bin imza, TBMM'ye sunuldu. Ayrıca 4 ilin milletvekillerine TBMM'de Büyük Menderes'teki kirliliğinin önüne geçilmesi için sunum yapıldı.

13.04.2022- 14:48 | Son Güncellenme: 13.04.2022- 14:48 | Burhan CEYHAN/ AYDIN, (DHA)

Menderes Havzası'nda kuraklığın Afyonkarahisar, Uşak, Denizli ve Aydın illerinde ve bitişik diğer illerce kirlenmesi nedeniyle 4 kentin çevre derneklerinden oluşan ‘Büyük Menderes Havzası İnisyatifi’ 8 ay önce ‘Büyük Menderes Nehri Kirlenmesin ve Kurumasın’ sloganıyla imza kampanyası başlattı. İlgi gören kampanyada, 30 bin imza toplandı. ‘Büyük Menderes Havzası İnisyatifi’ bileşenleri ve çevre illerden katılan milletvekilleri, toplanan imzalar ve oluşturulan ‘Yok Olmanın Eşiğinde Büyük Menderes Nehri Raporu’ dün TBMM Başkan Vekili Haydar Akar’a teslim edildi. TBMM’de, 4 ilin milletvekillerinin çağrılı olduğu oturumda Dr. Metin Aydın

tarafından ‘Büyük Menderes Nehri Kirlenmesin ve Kurumasın’ konulu sunum gerçekleştirildi.

‘Yasal Düzenleme Yapılmalı’

‘Büyük Menderes Havzası İnisyatifi’ bileşenleri adına toplantının ardından açıklama yapan Germencik Çevre ve Doğa Derneği Basın Sözcüsü Metin Aydın, “Su meta olmaktan çıkarılmalı, temel hak olduğu kabul edilmelidir. Endüstriyel ve kentsel atık suların, jeotermal akışkanların, zirai ilaçların, maden atıklarının, zeytin karasuyunun yaşam alanlarında yarattığı kirlenmeye karşı doğal su kaynakları, havzalar, sulak alanları, nehir ve dereler korunmalı, bunların kendini yenilemesi sağlanmalıdır. İçinde yaşadığımız çevredeki doğal kaynaklara erişimin en doğal temel hak olduğu yasalarca kabul edilmelidir. Herhangi bir ayrımcılık yapmadan güvenli, temiz ve sağlıklı bir çevrede yaşama hakkı yasalarla güvence altına alınmalıdır. Yaşam alanlarının gasp edilmesi yasalarla engellenmelidir. ‘Gıda egemenliği’ çerçevesinde tarım arazilerinin maden ve enerji şirketlerinden temizlenerek amacına uygun kullanılması, yörenin yapısına uygun tercihlerin belirlenmesi ve desteklenmesi ekolojik sürdürülebilir yöntemlerle yeterli gıdayı üretme mekanizması hayata geçirilmelidir. Oluşan tüm gelir kayıplarının, zarar ve ziyanın giderilebilmesine imkân verilmesi doğrultusunda TBMM’de bir komisyon oluşturularak, ‘Büyük Menderes Nehri’nin Kurtarılması Acil Eylem Planı’ adıyla yasal düzenlemeler yapılmalıdır. Tüm bu başlıkların dikkate alındığı, insanı ve doğayı amaç edinen, suyun en temel hak olduğunu kabul eden kamucu ‘Su Yasası’ acilen çıkarılmalıdır” diye konuştu.

(<https://www.dha.com.tr/gundem/buyuk-menderes-icin-4-ilde-toplanan-30-bin-imza-meclise-sunuldu-2053896> Erişim tarihi: 19.06.2023)

Büyük Menderes inisyatifi TBMM’de

Dr. Metin Aydın

Türkiye tarımsal üretiminin yüzde 15’ni karşılayan Büyük Menderes Havzasının ana sulama kaynağı Büyük Menderes Nehridir. Bugün B. Menderes Nehri endüstriyel-kentsel atıksuları/atıkları, jeotermal

akışkanları, maden atıksuları/atıkları, zirai ilaçlar, zeytin karasuyu kirleticilerine bağlı olarak Türkiye'nin en kirli 3'cü nehri haline gelmiş, su kirliliği tarımsal sulama yapılmaması gereken seviye olan 4'cü su kirliliğine ulaşmıştır. B. Menderes Havzası, B. Menderes Nehir kirliliği dışında nehir kuruması tehlikesi ile de karşı karşıyadır. B. Menderes Nehir ve kuruması havzada artarak devam eden ekolojik, ekonomik ve sağlık problemleri yaratmakta, havzanın tüm boyutları ile sürdürülebilirliği üzerinde ciddi tehlike yaratmaktadır. B.Menderes Nehir kirliliğini gündeme getirme, sorunun sebeplerini araştırma, kamuoyunu bilgilendirme ve sürece katma, çözümün bir parçası olma, siyasi erki çözüme zorlama konularında faaliyet göstermek için Afyon, Aydın, Denizli ve Uşak illerindeki çevre dernekleri Büyük Menderes İnişiyatifi adı altında bir araya geldiler. 8 ay önce bu bileşenler dört ilde "Büyük Menderes Nehri Kirilenmesin, Acil Eylem Planı İstiyoruz" talepli ve TBMM'ne ulaştırılmak üzere imza kampanyası başlattılar. Bu süre zarfında 30 bin kişinin imzalı dilekçelerini ve 3,5 milyon havza yaşayanın gönül desteğini alan, Büyük Menderes Kirliliği konusunda Rapor hazırlayan İnişiyatif bileşenleri 12 Nisan 2022 tarihinde TBMM'ne gittiler.

(<https://www.sesgazetesi.com.tr/makale/9957849/metin-aydin/buyuk-menderes-inisiatifi-tbmmde> Erişim tarihi: 19.06.2023)

Kuruma tehlikesi altındaki Büyük Menderes Nehri için ekoloji mücadelesi – Büyük Menderes İnişiyatifi Sözcüsü Mustafa Çallica: "Dünyanın terk ettiği "vahşi sulamayı" bırakmalıyız"

26 Temmuz 2021 Pazartesi

Aytuğ Özçolak

Batı Anadolu'nun en büyük nehri Büyük Menderes, ülkenin en kirli üçüncü nehri ve kuruma tehlikesiyle karşı karşıya. Afyon, Uşak, Denizli ve Aydın şehirlerindeki çevre örgütlerinin bir araya gelerek oluşturduğu Büyük Menderes İnişiyatifi, nehri ve havzasını yaşanılır hale getirmeyi amaçlıyor. İnişiyatifin sözcüsü Mustafa Çallica ile nehrin son durumunu ve yapılması gerekenleri konuştuk.

Sorunun en önemli sebeplerinden birisinin yanlış sulama yöntemi olduğunu vurgulayan Çallica, “*Hızla kıtlık sınıfına giden bir havzada yaşıyoruz. Öncelikle vahşi sulama dediğimiz, dünyanın terk ettiği sulama biçimini bırakıp damlama şeklinde sulamaya geçmemiz gerekiyor. Vahşi sulama, toprağın en verimli kısımlarını erozyona uğrattıyor, aynı zamanda toprağı çoraklaştırıyor*” deÇallica, Büyük Menderes İnisyatifi’nin temel çözüm önerilerini ise şöyle sıraladı:

“Büyük Menderes İnisyatifi olarak çözüm önerilerimizden biri: Kurumayı ve kıtlığı durdurma adına damlama sulama sistemini kullanan çiftçilere su ücretsiz olmalı. Böylece hem tarımsal üretimde en yüksek kalitenin korunduğu hem de suyun en verimli kullanıldığı bir ortam yaratabiliriz. Bunun haricinde sadece Büyük Menderes havzasında değil Türkiye’deki tüm havzalarda ürün-su ihtiyacı analizi yapılmalı, atık su yönetimi revize edilmeli.”

Büyük Menderes İnisyatifi’nin yürüttüğü ekoloji mücadelesine herkesin destek vermesi gerektiğini söyleyen Çallica, “*Bilgilendirme toplantılarımız, sergilerimiz, farklı çalışmalarımız olacak. Önümüzdeki süreçte toplumun farkındalığını ve desteğini artırmak için çabalayacağız. Tüm siyasi partilerden ve sivil toplum kuruluşlarından bu eylem planına destek bekliyoruz*” diye konuştu.

(<https://medyascope.tv/2021/07/26/kuruma-tehlikesi-altindaki-buyuk-menderes-nehri-icin-ekoloji-mucadelesi-buyuk-menderes-inisyatifi-sozcusu-mustafa-callica-dunyanin-terk-ettigi-vahsi-sulamayi-birakmaliz/> Erişim tarihi: 19.06.2023)

Tavaslılar birlikte seslendi: Buradan gitmeyeceğiz

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın, 13 Ocak'ta Denizli Tavas'a bağlı Avdan mahallesine açık kömür ocağı işletmesi kurulması için acele kamulaştırma kararı imzalamasına köylüler tepki gösterdi.

05 Şubat Cumartesi 2022 Saat: 15:04Güncellenme: 07 Şubat Pazartesi 2022 Saat: 16:51

Tavaslılar bir araya gelerek acele kamulaştırma kararına tepki gösterdi.

Mükerrem Yollu

DENİZLİ- Denizli'nin Tavas ilçesinde kömür ocağı işletmesi için acele kamulaştırma kararı 13 Ocak'ta verildi. Yayımlanan karara göre, kömür ocağı işletmesi için linyit çıkarılmak üzere, 3 milyon 764 bin metrekarelik bir alan acele kamulaştırıldı. Yaklaşık 600 futbol sahası büyüklüğünde olan alanda kömür ocağı işletmesi kurulursa üç mahallenin taşınmak zorunda kalacağı, 10 mahallenin ise ekolojik olarak olumsuz etkileneceği tahmin ediliyor.

Karar Danıştay'a Gidecek

Bölge halkı yapılmak istenen kömür ocağı işletmesine karşı çıkıyor. Tepkilerini dile getirmek için Avdan mahallesinde bir araya gelen köylüler, önümüzdeki hafta acele kamulaştırma kararını Danıştay'a taşıyacaklarını söyledi.

Bir köylü zeytin ağaçlarından yağ elde ettiğini belirterek ağaçları torunları için diktiklerini söyledi. Köylü konuşmasında, "Babalarımızdan kalan neredeyse 100 dekar tarlamız var. Biz asla gitmeyeceğiz. 200 fidanımız var bu sene 200 tane daha dikeceğiz. Hepimiz kendi yağımızı yiyoruz dört senedir. Dört sene evvel kömür ocağı vardı. Bizim tarlaya bir kilometre uzaklığı yoktu. Ama zeytinimiz olmuyordu tozundan dolayı. O gitti, dört senedir yağımızı yiyoruz. 100 ağacımız var. Buradan yağ yiyoruz. Bunun nasıl olmayacak tozu? Benim torunlarım var, onlar gelecek. Ağaç toplamaya

geliyor, zeytin toplamaya geliyor. Biz kendimiz için değil, torunlarımız için daha da dikeceğiz” şeklinde konuştu.

‘Hemen Sonuçlanacak Bir Dava Değil’

Büyük Menderes İnisyatifi de alanda köylülere destek vererek yapılacak kömür ocağının çevresel olumsuzluklarına değindi. Bölge halkının avukatlarından Avdanlı Ozan Orpak, “Bizim amacımız yürütmeyi durdurma. Yani yapılacak olan işlemleri durdurma. Peki, olmadı ne yapacağız? Ben açıkçası kendi toprağıma sokmam. Çünkü devam eden bir dava olacak. Bu uzun bir dava. Hemen sonuçlanacak bir dava değil. Buraya bilirkişiler gelecek. Biz buraya mahkemelerle keşfe gelineceğiz. Gelen kişiler tarafsız ve bağımsız bilirkişiler olacak. O zaman da derdimizi anlatacağız. Biz bu işi gündemde tutmazsak, unutulursak, bizi de unuturlar. Derdimiz unutulmamalı. Derdimiz bir olmak ne siyasetmiş ne Ahmetmiş ne Mehmetmiş. Derdimiz evimiz, başka hiçbir şey değil” dedi.

‘Kamulaştırma Yapmak Hiçbir Akla Sığmıyor’

Büyük Menderes İnisyatifi sözcülerinden Ahmet Ergun, alandan çıkarılmak istenen kömürün kalitesizliğine değinerek bunun için kamulaştırma yapılmasına tepki gösterdi. Ergun, “Burada kömür ocağı yaklaşık yaklaşık 10 yıldır var. Bu kömür ocağının kilo, kalori hesabı yapılmış, yani bu topraklarda aşığıdan çıkması beklenen kömürün kilo kalorisinin, yetersiz olduğu daha önceden biliniyor. Böyleyken, kilo kalorisinin bir termik santralde veya bir termik santralin tribünlerinde yakılmasıyla alakalı bir güç vermeyeceği bilinirken, orada 10 dönümlük arazide kömür aranmakta. Bunu bırakıp 3 milyon 700 bin metrekare bir alana kamulaştırma yapmak hiçbir akla sığmıyor. Bu akla sığmayan şeyi, köylünün önce kendisine kabul ettirmesi lazım” diye konuştu.

‘Tavas Başarır, Yeter Ki Bir Olun’

Büyük Menderes İnisyatifi sözcülerinden Mustafa Çallica halka mücadele çağrısı yaparak Tavas’ta geçen yıl gerçekleşen termik santral mücadelesini örnek gösterdi. Mustafa Çallica, Seki, Altınova ve Solmaz mahallelerinin başardığını Avdan mahallesinin de başarabileceğini söyledi. Çallica açıklamasında, “Tavas Ovası, Denizli’nin en büyük ovası. Tavas Ovası, tarımsal geliri ve hayvancılık gelirinde Denizli’nin en önde gelen ovası. Burada yapılacak olan, muhtarın tek başına değil, bütün Tavas’ın muhtarlarının, ziraat odası başkanlarının bir olması. Muhtarlara tam destek vereceksiniz. Bu kararı alanlar, oturup aldığı kararı değiştirecek. Devletin hâlâ vicdan sahibi, hâkimi, savcısı, bilim insanları var. Doğru raporlar yazıyorlar, doğru kararlar alıyorlar. Korkmayın. Altınova başardı, Seki başardı Solmaz

başardı. Tavas başarmaya hazır. Tavas başarır. Yeter ki bir olun, muhtarlara ve ziraat odasına sahip çıkın” ifadelerini kullandı.

Erdoğan'ın imzaladığı 'Tavas'ta acele kamulaştırma' kararı yargıya gidiyor YEREL HABER

Çevreciler Büyük Menderes için su yasası talep ediyor

Büyük Menderes Nehri'ndeki kirliliğin önüne geçebilmek amacıyla çevre örgütleri kampanya başlattı. Çevrecilere göre kirliliğin bertarafı için su yasası çıkarılması gerekiyor.

02 Ağustos Pazartesi 2021 Saat: 14:22Güncellenme: 03 Ağustos Salı 2021 Saat: 13:10

<https://www.gazeteduvar.com.tr/etiket/buyuk-menderes-inisiyatifi>
Erişim tarihi: 19.06.2023)

Çevreciler Ulubey'de Büyük Menderes Nehri için bir araya geldi

Osman Çaklı

DUVAR- Büyük Menderes'in kollarını oluşturan Ulubey, Avgan ve Banaz çaylarının kirliliği üzerine Büyük Menderes İniyatifi'nin bileşeni olan ÇEDAY, dün Ulubey'de büyük bir etkinliğe ev sahipliği yaptı. Gün boyu süren etkinliğe, Büyük Menderes'e komşu olan, İzmir, Denizli, Aydın ve Uşak çevre örgütleri katıldı. Yapılan incelemeler sonucunda çevre örgütleri Büyük Menderes'i yaşatmak için bir kampanya başlatacaklarını duyurdu.

Çiftçiler Kirli Suyu Arar Durumda

Yıllardır kirli akan Büyük Menderes Nehri için havza koruma eylem planları hazırlandı. Kirliliğin tespiti yapıldı. Fabrikaların, santrallerin, evsel atıkların suyu hangi oranda kirlettiği dahi ortaya kondu. Ancak Büyük Menderes Nehri kirlilikten kurtulamadı. Son dönemde yaşanan felaketlere

ek olarak bir süredir kuraklık uyarıları yapılıyor, önümüzdeki dönemin de kurak geçeceği bildiriliyor. Nitekim Büyük Menderes Nehri ya kurudu ya da kuruma tehlikesi ile karşı karşıya. Aydın'da kitlesel balık ölümleri yaşanırken, Uşak'tan, Denizli'den akan kirli sular, Büyük Menderes'i baskılamaya devam ediyor. Çiftçiler, tarım için atık suyu dahi arar hale geldiklerini söylüyor. Artık kirliliğin önlenmesi yanında Büyük Menderes'in yaşatılması için de kampanya başlatan çevre örgütleri, Uşak'ta bir araya geldi. Dünyanın en büyük ikinci kanyonu olarak gösterilen Ulubey kanyonları Türkiye'nin en kirli sularından birini taşımasına rağmen turizm tanıtım belgeselerinde yerini aldı. Çevre örgütleri de Banaz Çayı ile Ulubey Deresi'nin birbirine karıştığı yerlerde gün boyu inceleme yaptı. Kaynağı Murat Dağı olan suların çıkış noktasında kirlilik gözlenmezken, sanayi bölgelerinden sonra gözle görülür şekilde kirletildiğine dikkat çekildi.

Büyük Menderes Temiz Aksın Diye Kampanya

Büyük Menderes İnisyatifi sözcüsü Ahmet Ergün, Büyük Menderes'in kirliliğine dikkat çekmek için buluştuklarını söyledi. Buluşmaların periyodik olarak devam edeceğini belirten Ergün, Uşak'taki kanyonları gezerek, Banaz Çayı ile Ulubey Deresi'nin birleştiği noktada suyun nasıl kirlendiğini gördüklerini ifade etti. Büyük Menderes Nehri'nin kirliliği ile ilgili konuşmalar yapan EGEÇEP, Germencik Çevre ve Doğa Derneği ve ÇEDAY gibi yapılar; bugüne kadar kirlilikle ilgili mücadele ettiklerini bugünden itibaren Menderes'in varlığı için de mücadele edeceklerini bildirdi. Kuraklık, kirlilik derken havzada yakıcı sorunların baş göstermeye başladığından bahseden Ergün, ağustos ayıyla birlikte çeşitli şehirlerde buluşmalar gerçekleştirerek sorunu gündeme taşımaya çalışacaklarını dile getirdi. Yapılacak bir imza kampanyasının 100 bin imzaya ulaşmasıyla çevre örgütleri, Ankara'ya yürüyüş gerçekleştirecek ve ekim ayında ilgili bakanlıklarla görüşme talep edecek.

'Su Yasası Çıkarılsın'

Büyük Menderes'in Kirliliğiyle mücadele eden çevre örgütlerinin en büyük talebi ve çözüm önerisi ise su yasasının çıkarılması. Gerek evsel gerek maden ve organize sanayi bölgelerinin atık sorunuyla başa çıkabilecek uygulamanın tam teşekküllü su yasası olduğu savunuluyor. Endüstriyel kirliliğe neden olan sorumluların ağır şekilde cezalandırılması da talep ediliyor. Ancak bunun kısa sürede hayata geçirilmesinin elzem olduğundan söz eden Ergün, inisiyatif olarak hedeflerinin, yasanın bir an evvel çıkarılması için mücadele etmek olduğunu söyledi.

Büyük Menderes için kilometrelerce pedal çevirdiler

Büyük Menderes İnisyatifi gönüllüleri başlattıkları bisiklet yolculuğunu Aydın Buharkent'te tamamladı. Gönüllülerden Erkan Atilla Aydın Buharkent'te yaptığı açıklamada yanlıştan dönülmesini istedi.

30 Temmuz Cuma 2021 Saat: 15:55Güncellenme: 31 Temmuz Cumartesi 2021 Saat: 13:12

Büyük Menderes İnisyatifi adına Erkan Atilla Buharkent'te bulunan jeotermal tesisi önünde açıklama yaptı

Ayhan Çimendağ

DENİZLİ- Birçok kente kolu olan Büyük Menderes Nehri'nin kirletilmesine karşı çevreciler, çalışmalarını sürdürüyor. Daha önce imza kampanyası başlatan Büyük Menderes İnisyatifi, "İki teker Büyük Menderes için döner" sloganıyla Afyonkarahisar'dan başlattığı bisiklet turunu Aydın'da sonlandırdı.

Dinar, Uşak, Çivril, Çal, Güney, Sarayköy, Buharkent rotasını kullanan Büyük Menderes İnisyatifi gönüllüleri Buharkent'teki jeotermal tesis önünde açıklama yaparak nehrin kurtarılması için harekete geçilmesini istedi.

Büyük Menderes İnisyatifi Afyonkarahisar'dan Başlattığı Bisiklet Turunu Aydın'da Sonlandırdı

'ZARARLI SU BÜYÜK MENDERES NEHRİ'NE AKITILYOR'

Gönüllüler adına konuşan Erkan Atilla, jeotermal tesisin zararlarını anlatarak, jeotermal tesisin köylülerin üretim alanlarına zarar verdiğini de söyledi. İncir üretimi yapan çiftçilerin rekolte düşüşü yaşadığını belirten Atilla, bazı noktalarda da ağaçların kurduğunu, kaçak akıntılar olduğunu, hatta zararlı suyun Büyük Menderes nehrine akıtıldığını vurguladı. Güneş görme süresi yüksek olan bir bölgede jeotermal tesise gerek olmadığını aynı enerjinin güneş panelleriyle de sağlanacağını belirten Atilla, jeotermal suyun içinde bulunan zararlı gazlar ve minerallerin insan hayatını tehlikeye

attığımız belirtti. 4 gün süren tur boyunca geçtiğimiz günlerde başlatılan imza kampanyasına da destek çalışması yapıldı.

(<https://www.gazeteduvar.com.tr/buyuk-menderes-icin-kilometrelerce-pedal-cevirdiler-haber-1530076> Erişim tarihi: 19.06.2023)

Büyük Menderes Nehri için kentler tek ses oldu: Artık yeter

Büyük Menderes Nehri için TBMM’de komisyon oluşturulmasını talep eden Büyük Menderes İnisyatifi, geniş kapsamlı imza kampanyası başlattı. Farklı illerde eş zamanlı basın açıklaması düzenlendi.

13 Temmuz Salı 2021 Saat: 14:26Güncellenme: **14 Temmuz Çarşamba 2021 Saat: 02:59**

(<https://www.gazeteduvar.com.tr/buyuk-menderes-nehri-icin-kentler-tek-ses-oldu-artik-yeter-haber-1528431> Erişim tarihi: 19.06.2023)

Büyük Menderes İnisyatifi: ‘Büyük Menderes Ölürsa, Ege Ölü!’

22 Mart 2022

22 Mart Dünya Su Günü dolayısı ile Büyük Menderes nehrinde yaşanan su kirliliğine dikkat çekmek ve suyun biz canlılar için önemini vurgulamak için Büyük Menderes İnisyatifi, meslek odaları, baro temsilcileri ve sivil toplum kuruluşları ile bir araya geldi.

K2 HABER | Birleşmiş Milletler tarafından 1993 yılında ilan edilen Dünya Su Günü’nde EMARCEB Başkanı Edremit Belediye Başkanı Selman Hasan Arslan, Uzunköprü Belediye Başkanı Özlem Becan, Bozkurt Belediye Başkanı Birsen Çelik, Babadağ Belediye Başkanı Ali Atli, Şeniz Doğan, Honaz Belediye Başkanı Yüksel Kepenek ve Serinhisar Belediye Başkanı Hüseyin Gemi Büyük Menderes’in çığlığına ses oldu.

Yapılan basın açıklamasında ülkemizde suların etkili ve verimli bir şekilde kullanılmadığı, su kaynaklarını korumada idarenin yetersiz kaldığı, su stresi yaşayan bir ülke olan ülkemizde önümüzdeki süreçte çok daha ciddi sorunların yaşanmaması için karar alıcı ve uygulayıcıların bir an önce gerekli koruyucu ve önleyici tedbirleri almaya ve uygulamaya davet edildi.

Polen Ekoloji Kolektifi: ‘Emperyalist Şirketler Dünya’nın Suyuna El Koydu’

‘Büyük Menderes İnisiyatifi:’ Büyük Menderes Ölürsa, Ege Ölüür’

Basın açıklamasının öne çıkan kısımları şu şekilde:

Gelişmekte olan ülkelerde hastalıkların yüzde 80’inden fazlası yetersiz ve sağlıklı içme suyundan kaynaklanmaktadır. Hastalıkları önlemek ve kontrol altına almak için güvenli suya erişimin ne kadar önemli olduğu covid-19 pandemisinde bir kez daha gözler önüne serilmiştir. Dünyanın farklı bölgelerinde gittikçe artan su stresi nedeniyle; dünya nüfusunun yarısının 2025 yılında su stresi altındaki bölgelerde yaşıyor olacak tahmin edilmektedir.

Bugün belediyeler kaynağından aldığı suyun yüzde 40’ını halen musluklarımızdan akıtamıyor; ülkemiz musluklarından su içilen ülkeden, yoğun olarak ambalajlı su tüketen ülke durumuna geldi. Bugün dünyada ambalajlı su tüketen ülkeler arasında 7. sıradayız. Sağlıklı ve güvenilir içme suyuna erişimde, nüfusumuzun yüzde 97’sinin içme-kullanma suyunu, iyileştirilmiş su kaynaklarından sağladığı görülmektedir. Ancak bunun içinde belediyelerin payı yüzde 60 iken, hak olduğu halde meta olarak satılan ambalajlı suyun sahip olduğu yüzde 28 pay çok düşündürücüdür. Toplumun temel içme-kullanma suyunun kaynağının şebeke suyu olması gerekirken, ambalajlı suların bu kadar fazla kullanılıyor olması ilginçtir. Belediyelerin temel görevlerini yerine getirmesi noktasında ihmalleri ve sorumlulukları mutlaka sorgulanmalıdır.

‘Büyük Menderes Can Çekişiyor’

Bugün içinde bulunduğumuz Büyük Menderes Havzamız, Büyük Menderes ve kolları on bin yıldır can verdiği medeniyetlere, kültürlere, topraklara artık can veremez hale geldi. Büyük Menderes nehri yüzde 65 tarımsal sulamada kullanılmaktadır. Türkiye tarımsal üretiminin yüzde 15’i bu havzada yapılmaktadır ve 3 milyonu aşan nüfus yaşamaktadır. Havzamız Türkiye su ortalamasının altında su varlığına sahiptir. Türkiye’nin en kirli 3. nehri ve tarım sulama özelliğini kaybeden 4. derece kirli suyudur. Büyük Menderes bugün can çekişiyor. Büyük Menderes ölürsa Ege ölüür. Karsaldan göçler başlar.

Belediyelerden Saros Gönüllüleri’nin Mücadelesine Destek

‘Su, Halk Adına Kamulaştırılmalı’

Sağlıklı gıdamızın güvencesi ve ulaşılabilir olmasının yolu, sağlıklı su varlığımızı korumaktan geçer. Yarın geç olmadan, su savaşları yaşanmadan, suya bağlı göçler oluşmadan, gıda krizleri büyümeden; yeraltı ve yer üstü su varlıklarımızı korumak zorundayız. Suyun adil paylaşımı için ekosistemin korunması için, kullanımında verimlilik için, temel hak ve kamusal değer olan suyun halk adına kamulaştırılması, yönetilmesi ve bedelsiz olarak sağlanması için; insanın-doğanın-suyun sömürülmediği bir Dünya için, karar alıcıları ve karar uygulayıcıları görev ve sorumluluğa davet ediyoruz.

(<https://k2haber.com.tr/buyuk-menderes-inisiatifi-buyuk-menderes-olurse-ege-olur/> Erişim tarihi: 19.06.2023)

Büyük Menderes İnisyatifi, 'Büyük Menderes Yok Olması' temalı fotoğraf sergisi ile B. Menderes Nehri kirliliğine ilişkin duyarlılığı artırmaya çalışıyor.

Geçtiğimiz günlerde Turan Bahadır Sergi Salonu'nda fotoğraf sergisinin açılışını yapan ve büyük ilgi toplayan Büyük Menderes İnisyatifi bu defa da Jeotermal Enerji Santralleri'nin (JES) tehdidi altında olan Sarayköy'ün Hasköy Mahallesinde fotoğraf sergisi gerçekleştirecek.

Sergi, 03 Mayıs Cuma günü Hasköy Mahallesinde doğa severler ile buluşmaya hazırlanıyor.

Sergide yer alan tarihi fotoğraflarla B.Menderes Nehri havzasındaki doğal ve kültürel güzellikler ile nehrin uygarlıklara yaşam vermesine dikkat çekilmişti. Bununla birlikte nehirde son yıllarda artan kirlilik de güncel fotoğraflarla çarpıcı bir şekilde izleyicilere aktarılıyor.

Sergi, açılış saati olan 11:00'den itibaren Sarayköy'ün Hasköy mahallesinde görülebilir.

(<https://ozgurdenizli.com/tag/buyuk-menderes-inisiatifi/Erişim tarihi: 19.06.2023>)

Denizli İdare Mahkemesi, Tavas İlçesinde yapılmak istenen jeotermal enerji santrali ile ilgili verilen 'ÇED gerekli değildir' raporunun iptaline karar verdi.

Denizli'nin Tavas ilçesinde yapılmak istenen jeotermal enerji santraline karşı açılan davada, Denizli Bölge İdare Mahkemesi, valilik tarafından verilen 'jeotermal arama izinlerinin ve ÇED gerekli değildir' raporunun iptaline karar verdi.

Mahkeme heyeti iptal kararında Anayasa'nın 56. Maddesi'nde yer alan "Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi

geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek devletin ve vatandaşların ödevidir. Devlet, herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak; insan ve madde gücünde tasarruf ve verimi artırarak, iş birliğini gerçekleştirmek amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini düzenler. Devlet, bu görevini kamu ve özel kesimlerdeki sağlık ve sosyal kurumlarından yararlanarak, onları denetleyerek yerine getirir” hükmüne atıfta bulundu.

MAHKEME BÖLGE HALKININ MÜCADELESİNİ HAKLI BULDU

Aynı ilçede bulunan ve kıymetli tarım arazilerine sahip ovada daha önce de termik santral kurmak istendiğini hatırlatan bölge halkı avukatları Hasan Ozan Orpak ve Onat Ötnü santrallere karşı uzun zamandır mücadele ettiklerini anlattı:

Onat Ötnü ve Hasan Ozan Orpak

“Verimli tarım arazilerine kurulmak istenen termik santrale karşı halk, STKlar, hukukçular bir araya geldi ve Avdan Platformu’nu kurarak projenin iptalini sağladı. Bu iptalin hemen ardından da bölgesinin pek çok farklı noktasında jeotermal arama yapılarak, santraller kurulmak istendi. Bu kez 24 muhtar, vatandaşlar, STKlar ve hukukçular olarak Tavas Ovası Jeotermal Platformu’nu kurarak mücadele ettik. Kuyuların açılması ile ilgili verilen ‘ÇED gerekli değildir’ kararını kabul etmemiz mümkün değildi. Durumu vatandaşlar ile birlikte yargıya taşıdık ve Denizli Bölge İdare Mahkemesi bizi haklı buldu.”

‘Tarım Arazilerine Yüzlerce Kuyu Açılacaktı’

Bölgede yapılmak istenen Jeotermal enerji santrali nedeniyle tarım arazilerinin ve su kaynaklarının yok olacağını belirten avukatlar, “Açtığımız iki davada bölgeye yüzlerce kuyu açılmasına ve doğanın talanına karşı

durmak istedik. Mahkeme de 'Tavas Ovası'na JES yapılmasına izin vermedi" diye konuştu.

Alınan kararın tebliğ edilmesinin ardından karşı tarafın 15 gün içerisinde Danıştay'a itiraz hakkı bulunuyor.

(<https://ozgurdenizli.com/tavasta-yapilmak-istenen-jeslere-yargi-engeli/> Erişim tarihi:19.06.2023)

Kaynak: DUVAR

Büyük Menderes İnisyatifi'nden İklim Grevi Açıklaması

Denizli'de Büyük Menderes İnisyatifi 23 Eylül İklim Grevi dolayısıyla basın açıklaması gerçekleştirdi. Basın açıklamasını grup adına okuyan Elif Kavili sorunları dile getirerek ekoloji mücadelesini sürdüreceklerini belirtti.

Tüm dünyada eş zamanlı olarak sokaklara inerek iklim sorununu gündeme taşıyan doğa aktivistleri Denizli'de de sokağa indi. Denizli ve çevre illerde ekoloji mücadelesi veren Büyük Menderes İnisyatifi Denizli'nin kampüs bölgesinde açıklama yaparak sorunları dile getirdi. Gençlerin yoğun olarak bulunduğu bölgeyi özellikle seçen grup, gençlere bir dünya borçlu olduklarının da mesajını verdi.

Grup adına basın açıklamasını Pamukkale Üniversitesi öğrencisi Elif Kavili okudu. Kavili açıklamasında şu ifadelere yer verdi;

"Artan sıcaklık, pek çok maddi manevi zarara yol açan fırtınalar, buzullarda meydana gelen kırılmalar ve yükselen deniz seviyesi, biyoçeşitliliği ve yaşamı tehlikeye atıyor. Şartlara uyum sağlayamayan bir sürü canlı türü önümüzdeki yıllarda yok olma tehlikesi ile karşı karşıya. Ormanların ve su habitatlarının talan edilmesi hepimiz için büyük bir tehdit oluşturuyor. Pandemi, yangınlar, sel, kuraklık, sınai besicilik ve balıkçılık gibi ülkemizde ve dünyada gündem olmuş felaketler iklim adaletsizliğiyle birlikte iklim krizinin daha da derinleştiğinin somut örnekleridir.

İklim krizi iklim mültecilerinin ortaya çıkmasına, kriz altında kalan ülkelerde üretim araçlarının azlığı sebebiyle iş gücünün değersizleşmesine ve potansiyel savaflara yol açıyor. Bu krizin getirdiği ağır sonuçlar yüzünden insanlar yaşadıkları yerden göç etmek zorunda kalmaya başladı. Gün geçtikçe derinleşen iklim krizi ile birlikte yeni normalimiz haline gelen aşırı hava olayları, afetler sadece çevreyi değil, ekonomiyi, sosyal yaşamı, kültürü ve siyaseti de etkiliyor.

Bu dönemde şirketler tarafından özellikle zeytinlik alanların ranta açılmasıyla da birlikte doğa talanı ve sömürüsü daha da arttı. Şırnak'ta güvenlik gerekçesiyle 7 ayda bölgedeki ormanlık alanın yüzde 7'si yok edildi. Dersim'de altın ve krom

madenleri uğruna onlarca hektarlık alan tabrip edildi. Hakkari’de, Avdan’da, Akbelen’de kurulmak istenen maden ocakları yüzünden bölgedeki sulama ve içme suları zehirlenme tehdidi altında. Elbistan’da kurulan termik santrallerin külü ve dumamı şimdilerde bile hastalık yaratmaya başlamış durumda. Halk sağlığını, işçi sağlığını hiçe sayarak zehirli çöplük Sao Paulo gemisinin Aliğa’ya girişine izin verenler halkın ve doğanın değil sermeye sınıfının çıkarlarını kollayanlardır. Eurostat 2021 atık ihracatı verilerine göre Türkiye, 14,7 milyon tonla AB’den en fazla atık ithal eden ülke oldu. AB’den tüm atık ithalatının yaklaşık yarısı Türkiye’ye yapıldı.

(<https://www.aynahaber.net/haberler/buyuk-menderes-inisiyatifinden-iklim-grevi-aciklamasi/40941/> Erişim tarihi: 19.06.2023)

Büyük Menderes İnişiatifi, iklim krizine karşı mücadeleye çağırıldı

Büyük Menderes İnişiatifi tarafından, Dünya Çevre Günü’nde Denizli’nin Honaz ilçesinde kiraz üreticileriyle yapılan açıklamada; ranta ve talana karşı mücadele çağrısı yapıldı.

Fotoğraf: Büyük Menderes İnişiatifi

Büyük Menderes İnişiatifi, Dünya Çevre Günü’nde Denizli’nin Honaz ilçesinde kiraz üreticileriyle görüşerek basın açıklaması yaptı. Ege’de tarıma ve doğaya verilen zararlara dikkat çekilen açıklamada, ranta ve talana karşı mücadele çağrısı yapıldı.

Basın açıklamasını okuyan Pelin Ay Yapışkan tüketim kültürünü merkeze koyan anlayışın, neden olduğu krizlerden yeni fırsatlar yaratmaya çalıştığını belirterek, “Yıllardır HES’ler, JES’ler, GES’ler, RES’ler ve BES’lerle tarım alanlarını, ormanları, dereleri, nehirleri talan eden şimdi de ‘yenilenebilir enerji’ ile yeni yıkımların önünü açmaya çalışan bir yönetim altında yaşıyoruz” ifadelerini kullandı.

“Sorumlusu Kapitalizm, Krizin Yükünü Çeken Emekçiler”

İklim krizinin sorumlularına dikkat çeken Pelin Ay Yapışkan, “Yaşadığımız krizlerin sorumluları emperyalist, kapitalist güçler ve onların işbirlikçileri olduğu halde dünyanın her yerinde iklim krizinin yükünü en fazla taşıyanlar, yoksullar, emekçiler” dedi. Yapışkan mücadele çağrısını şu sözlerle ifade etti; “İklim adaleti için, doğa için, yaşam için eylemdeyiz. Dünya Çevre Gününde; Honaz’dan, Denizli’den Türkiye’den dünyaya insanlığı mücadelemize çağırıyoruz.” (Denizli/ EVRENSEL)

(<https://www.evrensel.net/haber/491710/buyuk-menderes-inisiyatifi-iklim-krizine-karsi-mucadeleye-cagirdi> Erişim tarihi:14.07.2023)

Büyük Menderes İnisyatifinden Dolunun Vurduğu Honaz'da “İklim Krizi” Açıklaması

05 HAZİRAN DÜNYA ÇEVRE GÜNÜ BASIN AÇIKLAMASI- HONAZ/DENİZLİ

Kapitalizmin yol açtığı iklim krizi nedeniyle oluşan aşırı yağışlar, yöredeki tüm ürünlere zarar verdi. Honaz'daki kiraz, üzüm vb. ürünlerin üreticileri bu durumdan olumsuz etkilendi. Bu yıl 05 Haziran Dünya Çevre Günü basın açıklamamızı Honaz'daki üreticilerle birlikte aşırı yağışlardan zarar gören bir kiraz bahçesinde gerçekleştirdik.

İklimi Değil Sistemi Değiştir!

Doğayı Hor Gören, Geleceği Zor Görür!

Suyumuza, Toprağımıza, Doğamıza Sahip Çıkıyoruz!

(<https://www.facebook.com/photo/?fbid=635321241972209&set=ecnf.100064830152343> Erişim tarihi:19.07.2023)

Denizli/Tavas-Avdan'da Linyit Kömürü Çıkarma İşletmesinin Kamulaştırma Davası Sonucuna Aykırı Tutumuna Karşı Basın Açıklaması

Bilindiği gibi Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile 16 Ocak 2022 tarihinde Tavas'ın Avdan Mahallesi'nin bir kısım toprakları için acele kamulaştırma kararı alınmıştı. Avdan köylüsü ortak bir taleple bu kamulaştırmaya karşı Danıştay'a dava açmıştı. Ancak Danıştay davayı ayrı ayrı parseller adına tek tek açılması yönünde bir zorlaştırıcı karar alarak geri göndermişti. Sonrasında

40'ı aşkın davacıyla toplam 100'ü aşkın parsel üzerinden Danıştay'a kamulaştırmanın iptali davası açılmıştı. Bu yönde süren dava 2022'nin Nisan ayında başlatılmıştı ve o günden beri de toprakların kömür şirketi tarafından kazılarak kömür arama ve kömürün taşınması, niteliksiz linyit kömürünün taşınması işlemi devam etmekteydi ve halen de devam ediyor.

2,5 ay kadar önce açılan tek tek açılan davaların üzerinden değerlendirme yapıp 33 tane davalı parsel ile ilgili Danıştay tarafından talepler yerinde görülerek yürütmenin durdurulması kararı verilmiştir. Şimdi de bu karardan sonra 5 Temmuz günü Danıştay açık görüşme yaparak savcının son mütalaasını dinledi. Danıştay savcısı mütalaasında kamulaştırma işlemine son verilmesi yönünde görüş bildirdi. Bu arada kömür şirketi, aynı davada, kazılan alanın tarım dışı kullanılabileceği ile ilgili gerçeği yansıtmayan belgeler sundu.

Danıştay önümüzdeki günler içerisinde köylülerin itirazları doğrultusunda ve savcılığın görüşlerine bakarak bir karara gidecek.

Büyük Menderes İnisyatifi (BMİ) olarak eko kırımın durdurulması için mücadelemizi sürdüreceğiz. Bu mücadelede toprakları elinden alınan, havası ve suyu kirletilmek istenilen Avdan köylüsünün yanındayız ve destek olmaya devam edeceğiz.

Kömürcü şirket, Avdan'ı terk et!

#Avdan#Tavas#BMİ#BüyükMenderesİnisyatifi#Kömür

(<https://www.facebook.com/buyukmenderesinisyatifi/> Erişim tarihi:19.07.2023)

Denizli'de Çevrecilerden Akbelen Eylemi

Denizli'de Büyük Menderes İnisyatifi üyeleri Candoğan Parkı önünde toplanarak Akbelen'deki orman katliamını protesto etti. Grup adına açıklamayı okuyan Ayşe Hazer, "Anayasa'ya göre ormanları koruması gereken devlet, kendi eliyle ormanları yok ediyor. Enerji ve maden şirketleri ormanlarda, yaşam alanlarımızda kol geziyor. Akbelen ormanını vermeyeceğiz" diye konuştu.

(<https://denizliyeniolay.com/guncel/68494-denizlide-cevrecilerden-akbelen-eylemi> Erişim Tarihi:29.07.2023)

(<https://d20haber.com/gundem/buyuk-menderes-inisiyatifinden-avdan-ve-akbelen-aciklamasi/> Erişim tarihi:29.07.2023)

SONUÇ

Su merkezli diğer birçok uyarılık gibi Büyük Menderes Nehri de Hierapolis, Laodikya, Afrodisias, Tripolis, Efes, Miletos, Sard ve daha nice arkeolojinin şaheseri kentlere hayat vererek Lidya, Frigya, İyonya, Yunan, Roma-Bizans, Osmanlı süreçlerinden günümüze gelinceye değin tarih boyunca son 50 yıldaki kadar hiç zulüm görmedi. Bilinçsizce ve pervasızca yapılan sulamalar ve daha fazla kazanma uğruna her türlü kimyasal, hayvansal ve tarımsal atığın atılması; nehirdaki canlı habitatı yok olma noktasına getirdi. Çevresindeki tarımsal ve ormanlık alanlar da HES, JES, RES, BES santralleri, maden çıkarma ve konut ve iş yerleri açma saikiyle plansız yerleşime açılması insan ve diğer canlı yaşamı tehdit eder hale getirmiştir. Neoliberal politikaların uç örneklerinden birisi olan Türkiye’de devlete rağmen, devletin dışında maddi-manevi büyük güçlüklerle tamamen gönüllülük temelli faaliyet yürütmek oldukça zordur. Evinizin içine kadar giren, çevrenizdeki tarım alanlarınızı, meralarınızı ve oksijen kaynağınız ormanlarınızı yağmalayan doymak bilmeyen özel şirket sahiplerine karşı mücadele ederken yanınızda olmasını umduğunuz kamu kurumları ve kolluk güçleri tersine özel şirketlerden yana bir tutum içerisinde olabilmektedirler. Karadeniz Fırtına Vadisi’nden, Kazdağları’na, Milas Akbelen Ormanları’ndan, Tokat Günçalı’ya ülkenin dört bir yanında özel şirketlerin mali çıkarları gereği çeşitli projelerle idarenin izni ve bilgisiyle doğa katliamı yaşanmaktadır. Hal böyle iken BMİ ve diğer çevre çevreyle ilgili faaliyet yürüten STK'lere destek sunmak elzemdir. Zira onlar ekolojik sistemin koruyucu neferleri olarak erdemli bir iş yürütmektedirler. Yurttaşlar olarak başta siyasi iktidarlar olmak üzere tüm siyasi partiler üzerinde çevrenin korunması ve geliştirilmesi için çağdaş projeler yapılması ve yeterli kaynak ayrılması için sivil siyasetin tüm araçlarıyla baskı kurmak gerekmektedir. Bu bağlamda çevresel hassasiyetimizi çağın en etkin araçlarından digital medya

teknolojilerini etkin kullanarak göstermek mecburiyeti hâsıl olmaktadır. BMİ bileşenlerinin havzadaki 4 kentte geçen 5 yılda hem ulusal, hem de yerel medyanın bir nebze ilgisini çektiği gözlenmektedir. Ulusal medyada ankahaber.com, Gazete Duvar, Cumhuriyet, Birgün, Evrensel, Ekoloji Birliği, Habertürk, Medyascope, İndyutürk, K2haber, Pashssc.org vs. bölgesel yerel medyada Aynahaber.net, denizlihaber.com, d20haber.com, egedebirgün.com, kreosus.com, ozgürdenizli.com, pamukkalehaber.com, sesgazetesi.com gibi sürekli günlük medya kuruluşlarının yanı sıra twitter,facebook, instagram, facebook, youtube, linkedin vs. sosyal medya uygulamalarında da BMİ'nin faaliyetlerine yer verildiği görülmektedir. Sanat ve siyaset dünyasının önemli simalarının sosyal medyada imza kampanyasına destek vermeleri rasyonel bir piar olduğu gözlenmektedir. Ez cümle Ferhat Göçer, Tolga Çandar, Ercan Kesal vd. simaların çağrısı Büyük Menderes'in çığılığına ses olmuştur.

BMİ'nin oluşum tarihi olan 2018'den 2023 Yaz ortasına kadarki faaliyetleri medya taraması ve oluşuma katkısı olan yönetim kademesindeki kişilerle yüz yüze görüşülerek derlendi. Bu çalışmanın aynı zamanda bu önemli Çevre Örgütüne bir arşiv hizmeti sunmasını da um BMİ'nin basın ve medyaya yansıyan faaliyetlerinden Büyük Menderes Havzasında şu temel sorunlar gözlenmiştir:

Başta Denizli'deki Çürüksu ve Kufi çayları olmak üzere Banaz ve Dinar'daki kaynaklardan itibaren Büyük Menderes önce tarımsal ve hayvansal atıklarla, daha sonra bilhassa Uşak deri sanayi fabrikalarının ve Denizli'deki tekstil, mermer, biyogaz tesislerinin atık ve kimyevi boylarıyla korkunç bir kirliliğe maruz bırakılırken, Sarayköy'den Söke ve İzmir'e kadar Denizli-İzmir yolunun her iki tarafına kurulu JESlerce adeta son darbe indirilmektedir. Reenjeksiyon yapılmadan toprağa dökülen milyonlarca metreküp ametal, karbondioksit yüklü zehirli sular hem tarımsal hayatı hem de Aydın gibi illerde kanser vakalarının artmasında önemli bir sebep olarak ileri sürülmektedir. Bölgenin geçim kaynağı incir ve zeytinin hem üretim rekoltesinde hem de besin kalitesinde endişe verici sonuçlar ortaya çıkmıştır. Hani **“dağlarından yağ, ovalarından bal akan Aydın'ın”** bu vafını kaybetmesi sürpriz olmayacak kadar acil bir tehlikeli süreç söz konusu.

BMİ'nin Baro, TMMOB, TTB, Memur-İşçi Sendikaları, çeşitli dernekler, başta Pamukkale Üniversitesi olmak üzere bölgedeki diğer illerin üniversiteleri ve siyasi partilerle istişare etmesi çözüm odaklı güçlü bir muhalefetin oluşmasında etkili olması beklenmektedir.

BMİ'nin üzerinde durduğu bir diğer konu klasik vahşi sulamanın yarattığı kuraklık. Bu yüzden çözüm önerileri arasında damlama sisteminin güncel

teknolojilere göre yenilenip, çiftçilere devlet desteğiyle sunulması, ürün-su analizi yapılarak uygun su tüketiminin sağlanması. Hepsinden önemlisi de bir an önce TBMM’ce bir “**Su Yasası**”nın çıkarılması gerektiği vurgulanmıştır.

Kalorisi düşük linyit kömürü ve diğer madenler traverten, mermer, mucur vs. kişisel çıkar ve kişileri zenginleştirmeye dönük toplumsal çıkarı hiçe sayan faaliyetlere son verilmelidir. Bu sebeple başta Tavas Ovası olmak üzere bölgedeki diğer tarımsal ve hayvansal mera ve ormanlık alanlarla birlikte bir zengin tarihsel mirası sonucu bir açık hava müzesi görünümündeki antik kent ve sit alanlarındaki maden arama ve mesken-işyeri yapma faaliyetlerine son verilmelidir.

Ülkenin dört bir tarafında doğa ne yazık ki, para hırsıyla özel şirketlerce özensizce tahrip edilmeye devam ediliyor. Bu tahribat define avcılığı gibi öyle kaçak-göçek gizli kapaklı da yapılmıyor. Tam tersine yerli ve yabancı firmalar hükümetin bilgisi dâhilinde iş güvenliği ve ÇED raporlarına aykırı hareket edebilmektedirler. BMİ gibi STK’ler güçlü bir toplumsal desteğe sahip olduklarında siyasi erk tarafından muhatap kabul edilip ve talepleri yerine getirilebilir. Bunun için ciddi halkla ilişkiler stratejilerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bunu yerine getiren STK’ler uzun ömürlü olabilmektedirler. BMİ’nin iç demokratik, şeffaf çalışma işleyişi her kesimden yeni katılımlara imkân tanımaktadır. Bu durum Denizli başta olmak üzere diğer illerde de çevre bilinci yüksek bir sivil toplumun gelişmesine yardım sunacaktır.

KAYNAKÇA

- (<https://www.tarimorman.gov.tr/SYGM/Belgeler/NHYP%20DEN%C4%B0Z/B%C3%9CY%C3%9CK%20MENDERES%20NEH%C4%B0R%20HAVZASI%20Y%C3%96NET%C4%B0M%20PLANI.pdf> Erişim tarihi:14.06.2023)
- (<https://www.indyrturk.com/node/350001/siyaset/kendi-bakanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1na-dezenfektan-satan-eski-bakan-pekcan-%C4%B1n-%C5%9Firketi-devletten-destek> Erişim tarihi:18.07.2023)
- (<https://www.pahssc.org.tr/haber/499/5-haziran-dunya-cevre-gunu-2021-06-05> Erişim tarihi:18.07.2023)
- (<https://www.haberturk.com/gundem/haber/1233780-denizli-honazda-baslari-na-tas-yagan-koyluler-isyan-etti> Erişim tarihi:18.07.2023)
- (<https://yesilgazete.org/kazdaglarinda-basin-aciklamasına-jandarma-engeli/> Erişim tarihi:23.07.2023)
- (<https://www.yenicaggazetesi.com.tr/son-dakika-akbelen-ormanında-jandarma-mudahalesi-gozaltılar-var-689845h.htm> Erişim tarihi:25.07.2023)
- (<https://www.gazeteduvar.com.tr/akbelen-normal-degil-makale-1630060> Erişim tarihi:27.07.2023)
- (<https://www.denizlihaber.com/yazarlar/yasar-tok/olmeye-yatan-nehir-menderes/> Erişim tarihi:20.07.2023)
- (<https://www.denizlihaber.com/ozgun/olmeye-yatan-nehir/> Erişim tarihi:21.07.2023)
- (<https://www.evrensel.net/haber/443778/buyuk-menderes-olurse-ege-olur> Erişim tarihi:23.07.2023)
- (<https://d20haber.com/ozgun-icerik/kuraklik-ve-kirliligin-pencesindeki-buyuk-menderes/curuksu-tarihin-huzunlu-mirasi/> Erişim tarihi:21.07.2021)
- Akyıldız, G.K-Bakır, R.-Polat, S. Ve Duran, M., Büyük Menderes Nehri'nde Çevresel Baskı İndikatörü Olarak Chironomid Larvalarında Meydana Gelen Mentum (Diş/Ağız) Deformasyonları/Mentum Deformities of Chironomid Larvae as, an indicator of Environmental Stress in Büyük Menderes River, Turkey. *Toxicology*, 11(4):515-522 (<https://doi.org/10.1134/S1995082918040028> Erişim tarihi:24.07.2023)
- (<https://www.aynahaber.net/haberler/gundem/21400/> Erişim tarihi:19.07.2023)
- (<https://ekolojibirligi.org/ekoloji-orgutleri-yasam-mucadelesi-verenler-tehdit-altında/> Erişim tarihi:19.07.2023)
- (<https://ekolojibirligi.org/egenin-bir-hayat-damari-daha-can-cekisiyor-buyuk-menderes-nehri/> (Erişim tarihi:19.07.2023)

<https://ekolojibirligi.org/2-ay-icinde-750den-fazla-maden-sahasi-ihaleye-cikacak/> Erişim tarihi:19.07.2023)

(<https://ekolojibirligi.org/denizli-saraykoyde-jesler-tarimi-tehdit-ediyor-koylu- nefes-alamiyor/> Erişim tarihi:19.07.2023)

(<https://ekolojibirligi.org/iklim-adaleti-icin-kuresel-eylem-gunu-icin-eylemde-bulunan-cevrecilerden-jesler-kapatilsin-cagrisi/> Erişim tarihi:19.07.2023)

(<https://www.egedebirgun.com/menderes-havzasi-jeotermal-kirlilik-yuku-altinda/20710/> Erişim tarihi:19.07.2023)

(<https://ekolojibirligi.org/4-sehir-bir-araya-geldi-buyuk-menderes-nehri-icin-oturma-eylemi-baslatti/> Erişim tarihi:19.07.2023)

(<https://twitter.com/MarufAras/status/1099164122011324417/photo/1> Erişim tarihi: 14.06.2023)

(https://www.wwf.org.tr/ne_yapiyoruz/doga_koruma/doal_alanlar/buyuk_menderes_havzasi/ Erişim tarihi: 14.06.2023)

Ün, L., Kamu Hizmetinin Görülmesinde Vatandaş Katılımını Özendirici Bir Yöntem Ödüllendirme, *Premiune- Journal of SocialSciences (PEJOSS)*, 4(9), 335-345

Talas, M., Sivil Toplum Kuruluşları Ve Türkiye Perspektifi, *Tübar-XXIX-/2011-Bahar/*(<https://dergipark.org.tr/tr/pub/tubar/issue/16970/177312> Erişim tarihi: 15.06.2023)

Yıldız, Ö., Sivil Toplum Örgütleri, ‘Özerklik’: Kavramsal Bir Açılım,*Gaziantepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*,6(1):53-58 (2007)

Can, Ö. Ve Gönenç, D., Ege Bölgesi’ndeki Çevreci Sivil Toplum Kuruluşları: Örgütsel Özellikler Ve İlişkiler, *Yönetim Bilimleri Dergisi /Journal of AdministrativeSciences Cilt/Volume 20, Sayı/No: 44, ss.pp.:329-356 DOI: https://doi.org/10.35408/comuybd.907175*Erişim tarihi:17.07.2023)

Nair,G., İlkel Toplumlardan Günümüze İnsan-Doğa İlişkileri Bağlamında Çevre Sorunları Üzerine Bir Değerlendirme, *Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Yıl 2017, Cilt: 1 Sayı: 2, 77 - 89, 15.11.2018

(<https://www.dunyaatlası.com/dunyadaki-baslica-cevre-sivil-toplum-orgutleri-ve-kuruluslari/> Erişim tarihi: 19.06.2023)

(<https://www.plumemag.com/dunyadaki-en-onemli-cevre-orgutleri/> Erişim tarihi:19.06.2023)

(<https://ozgurdenizli.com/ceday-ulubey-deresinde-yasam-bitmek-uzere/> Erişim tarihi:14.07.2023)

(<https://www.evrensel.net/haber/491710/buyuk-menderes-inisyatifi-iklim-krizine-karsi-mucadeleye-cagirdi> Erişim tarihi:14.07.2023)

- (<https://www.birgun.net/haber/16-yillik-doga-talanina-tamam-216947> Erişim tarihi:25.07.2023)
- (<https://kreosus.com/menderes> Erişim tarihi:19.06.2023)
- (<https://ozgurdenizli.com/bati-anadolunun-can-suyu-buyuk-menderes-yasar-tok/> Erişim tarihi:19.07.2023)
- (<https://www.pamukkalehaber.com/denizli-tarim-platformu-baskani-hatipoglu-buyuk-menderes-zehir-tasiyor> Erişim tarihi:19.07.2023)
- (<https://www.youtube.com/watch?v=sESKCeJWib4> Erişim tarihi: 19.06.2023)
- (<https://www.youtube.com/watch?v=dxOVQ4jfbx0> Erişim tarihi: 19.06.2023)
- (https://www.youtube.com/watch?v=k_jLGzXcUik Erişim tarihi: 19.06.2023)
- (<https://www.youtube.com/watch?v=SRNtBmsBIBw> Erişim tarihi: 19.06.2023)
- (<https://www.youtube.com/watch?v=3iIYajFr8hY> Erişim tarihi: 19.06.2023)
- (https://www.youtube.com/watch?v=yNupC_iET7E erişim tarihi: 19.06.2023)
- (<https://www.youtube.com/watch?v=nxK0h1hgmmo> Erişim tarihi: 19.06.2023)
- (<https://www.youtube.com/watch?v=ANmYJMr1hKg> Erişim tarihi: 19.06.2023)
- (<https://www.youtube.com/watch?v=ICDQekqqFII> Erişim tarihi: 19.06.2023)
- (<https://ekolojibirliigi.org/etiket/buyuk-menderes-inisiyatifi/> Erişim tarihi: 19.06.2023)
- (<https://twitter.com/BmiBuyuk/status/1665842039865393152/photo/1> Erişim tarihi: 19.06.2023)
- (<https://twitter.com/BmiBuyuk?s=20> Erişim tarihi: 27.07.2023)
- (<https://www.evrensel.net/haber/452821/buyuk-menderes-inisiyatifi-bilesenleri-denizlide-konferansta-bulustu> Erişim tarihi: 19.06.2023)
- (<https://www.birgun.net/haber/buyuk-menderes-inisiyatifi-doga-isyanda-farkinda-misiniz-390650> Erişim tarihi: 19.06.2023)
- (<https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/buyuk-menderes-inisiyatifinden-imza-kampanyasi-1864697> Erişim tarihi: 19.06.2023)
- (https://ankahaber.net/haber/detay/buyuk_menderes_inisiyatifi_ekosistemi_korumak_bir_zorunluluk_70115 Erişim tarihi: 19.06.2023)
- (<https://www.dha.com.tr/gundem/buyuk-menderes-icin-4-ilde-toplanan-30-bin-imza-meclise-sunuldu-2053896> Erişim tarihi: 19.06.2023)

- (<https://www.sesgazetesi.com.tr/makale/9957849/metin-aydin/buyuk-menderes-inisiyatifi-tbmmde> Erişim tarihi: 19.06.2023)
- (<https://medyascope.tv/2021/07/26/kuruma-tehlikesi-altindaki-buyuk-menderes-nehri-icin-ekoloji-mucadelesi-buyuk-menderes-inisiyatifi-sozcusu-mustafa-callica-dunyanin-terk-ettigi-vahsi-sulamayi-birakmaliz/> Erişim tarihi: 19.06.2023)
- (<https://www.gazeteduvar.com.tr/etiket/buyuk-menderes-inisiyatifi> Erişim tarihi: 19.06.2023)
- (<https://www.gazeteduvar.com.tr/buyuk-menderes-icin-kilometrelerce-pedal-cevirdiler-haber-1530076> Erişim tarihi: 19.06.2023)
- (<https://www.gazeteduvar.com.tr/buyuk-menderes-nehri-icin-kentler-tek-ses-oldu-artik-yeter-haber-1528431> Erişim tarihi: 19.06.2023)
- (<https://k2haber.com.tr/buyuk-menderes-inisiyatifi-buyuk-menderes-olurse-ge-olur/> Erişim tarihi: 19.06.2023)
- (<https://ozgurdenizli.com/tag/buyuk-menderes-inisiyatifi/> Erişim tarihi: 19.06.2023)
- (<https://ozgurdenizli.com/tavasta-yapilmak-istenen-jeslere-yargi-engeli/> Erişim tarihi:19.06.2023)
- (<https://www.aynahaber.net/haberler/buyuk-menderes-inisiyatifinden-iklim-grevi-aciklamasi/40941/> Erişim tarihi: 19.06.2023)
- (<https://www.evrensel.net/haber/491710/buyuk-menderes-inisiyatifi-iklim-krizine-karsi-mucadeleye-cagirdi> Erişim tarihi:14.07.2023)
- (<https://www.facebook.com/photo/?fbid=635321241972209&set=ecnf.100064830152343> Erişim tarihi:19.07.2023)
- (<https://www.facebook.com/buyukmenderesinisiyatifi/> Erişim tarihi:19.07.2023)
- (<https://denizliyeniolay.com/guncel/68494-denizlide-cevrecilerden-akbelen-eylemi> Erişim Tarihi:29.07.2023)
- (<https://d20haber.com/gundem/buyuk-menderes-inisiyatifinden-avdan-ve-akbelen-aciklamasi/> Erişim tarihi:29.07.2023)